

د رسنيو او خپرونو په برخه کې د کمپيوټر استعمال

Ketabton.com

ليکوال: ذاکر الله (محمدي)

کال: ۱۴۰۵

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Contents

د رښې پېژندنه	5
رښې په لومړي ځل چا کشف کړې او په کوم کال؟	6
د رښيو مفهوم او ډولونه	7
د خپرونو تاريخچه	9
په رښيو کې د کمپيوټر اهميت	10
د ډيجيټلي رښيو گټې	13
په راډيو کې د کمپيوټر استعمال	14
په تلويزيون کې د کمپيوټر استعمال	15
په انلاين رښيو کې د کمپيوټر اهميت	17
د گرافیک او ډيزاين پروگرامونه	18
د انټرنېټ او ټولنيزو رښيو اغېزې	20
د کمپيوټر د استعمال اقتصادي اغېزې	21
د رښيو په برخه کې مصنوعي ځيرکتيا	23
د افغانستان په رښيو کې د کمپيوټر رول	24
راتلونکي او پرمختگونه	26

سريزه

رسنۍ د انسانانو د اړيکو، معلوماتو او افکارو د لېږد تر ټولو مهمه وسيله گڼل کېږي د وخت په تېرېدو سره د رسنيو بڼه او ارزښت دواړه بدل شوي او پرمختګ يې کړی دی په پخوا زمانو کې خلک يوازې د شفاهي خبرو، ليکونو او چاپي رسنيو له لارې معلومات ترلاسه کول، خو اوس د کمپيوټر، انټرنېټ او ډيجيټلي ټکنالوژۍ په مرسته رسنۍ ډېرې چټکې، پراخې او اغېزمنې شوې دي .

نن ورځ کمپيوټر د رسنيو په ټولو برخو کې مهم رول لري د خبرونو راټولول، ايډيټ کول، ويډيو جوړول، غږيز پروگرامونه، گرافیک او انلاين خپروني ټول د کمپيوټر له لارې ترسره کېږي کمپيوټر د رسنيو د کار سرعت او کيفيت لوړ کړی او د معلوماتو خپرول يې اسانه کړي دي .

په افغانستان کې هم رسنيو د کمپيوټر او عصري ټکنالوژۍ له امله ډېر پرمختګ کړی دی راډيو، ټلوېزيون، چاپي او انلاين رسنۍ اوس د کمپيوټر له لارې خپل فعاليتونه ترسره کوي د ټولنيزو رسنيو پراختيا خلکو ته دا زمينه برابره کړې چې په چټک ډول معلومات ترلاسه او شريک کړي د دې موضوع ارزښت په دې کې دی چې رسنۍ د پوهاوي، تعليم، کلتور، اقتصاد او ټولنيز پرمختګ لپاره مهم رول لوبوي که کمپيوټر او عصري ټکنالوژي په سمه توګه وکارول شي، نو رسنۍ کولای شي د ټولنې د پرمختګ او عامه پوهاوي لپاره لا اغېزمن خدمتونه وړاندې کړي همدې اهميت ته په کتو، په دې مونوګراف کې د رسنيو او کمپيوټر ترمنځ اړيکه، د کمپيوټر رول او د رسنيو پر پرمختګ يې اغېزې څېړل شوې دي.

د رسنۍ پېژندنه

رسنۍ د انسانانو ترمنځ د معلوماتو، خبرونو، افکارو، کلتور او پوهاوي د لېږد مهمه وسیله ده د نړۍ د پرمختګ او ټکنالوژۍ له ودې سره رسنیو هم پراخه وده کړې ده او اوس د خلکو د ژوند یوه نه بېلېدونکې برخه ګرځېدلې ده رسنۍ د خلکو ترمنځ د اړیکو د ټینګښت، د معلوماتو د خپرولو، د عامه افکارو د جوړولو او د ټولنیز پوهاوي د لوړولو مهم رول لري نن ورځ رسنۍ یوازې د خبرونو تر خپرولو پورې محدودې نه دي، بلکې د تعلیم، تفریح، سوداګرۍ، سیاست، اقتصاد او کلتور په برخو کې هم اغېزمن رول لوبوي، رسنۍ په عمومي ډول هغه وسیله ته ویل کېږي چې د خلکو ترمنځ د پیغامونو او معلوماتو د لېږدولو دنده ترسره کوي د بېلګې په توګه راډیو، ټلوېزیون، ورځپاڼې، مجلې، انټرنېټ، ټولنیزې رسنۍ او نورې برېښنايي وسیلې ټول د رسنیو له ډلې څخه شمېرل کېږي پخوا به خلک د معلوماتو د ترلاسه کولو لپاره یوازې شفاهي اړیکو یا لیکلي پیغامونو ته اړتیا لرله، خو اوس د ټکنالوژۍ د پرمختګ له امله رسنۍ په ډېر چټک ډول معلومات له یوه ځایه بل ځای ته رسوي، رسنۍ د ټولنې د پرمختګ لپاره ځانګړی ارزښت لري کله چې په یوه ټولنه کې رسنۍ ازادې او پیاوړې وي، نو خلک کولای شي له ملي او نړیوالو حالاتو څخه په سمه توګه خبر شي رسنۍ د خلکو او حکومت ترمنځ د اړیکو د ټینګولو وسیله هم ده د رسنیو له لارې خلک خپل غږ تر چارواکو رسوي او خپلې ستونزې او غوښتنې بیانوي همدارنګه حکومتونه هم د رسنیو له لارې خپلې پالیسۍ او پروګرامونه خلکو ته رسوي، د رسنیو تر ټولو مهمه دنده د خبرونو خپرول دي خلک د رسنیو له لارې د نړۍ له حالاتو، جګړو، طبیعي پېښو، اقتصادي بدلونونو او سیاسي تحولاتو څخه خبرتیا ترلاسه کوي که رسنۍ نه وای، نو خلک به د نړۍ له ډېرو پېښو ناخبره پاتې شوي وای له همدې امله رسنۍ د معلوماتو د خپرولو تر ټولو چټکه او اغېزمنه وسیله بلل کېږي، رسنۍ د تعلیم او پوهاوي په برخه کې هم مهم رول لري د راډیو او ټلوېزیون له لارې تعلیمي پروګرامونه خپرېږي چې د خلکو د پوهې د زیاتوالي سبب ګرځي په ځانګړي ډول په هغو سیمو کې چې ښوونیز امکانات کم وي، رسنۍ د زده کړې یوه مهمه سرچینه ګڼل کېږي همدارنګه ټولنیزې رسنۍ او انټرنېټ د نړۍ د علمي او تعلیمي معلوماتو د ترلاسه کولو لویه وسیله ګرځېدلې ده، د رسنیو بله مهمه برخه تفریح ده خلک د ستړیا د کمولو او د ذهني آرام لپاره له رسنیو څخه استفاده کوي. فلمونه، سریالونه، ورزشي پروګرامونه او نور تفریحي مواد د رسنیو له لارې خلکو ته وړاندې کېږي تفریح د انسان د ذهني آرامتیا لپاره مهمه ده او رسنۍ په دې برخه کې د خلکو اړتیاوې پوره کوي.

رسنۍ د کلتور د ساتنې او خپرولو وسیله هم ده هره ټولنه خپل ځانګړی کلتور، دودونه، ژبه او ارزښتونه لري. رسنۍ کولای شي د همدې ارزښتونو په ساتلو او راتلونکو نسلونو ته په لېږدولو کې مهم رول ولوبوي. د بېلګې په توګه ملي ټلوېزیونونه او راډیوګانې د هېوادونو دودیزې موسیقۍ، فرهنګي پروګرامونه او تاریخي ارزښتونه خپروي په اوسني عصر کې ټولنیزې رسنۍ ډېرې مشهورې شوي دي فېسبوک، واټساپ، یوټیوب، ایکس او نورې ټولنیزې شبکې د خلکو ترمنځ د اړیکو یوه چټکه وسیله ګرځېدلې ده خلک کولای شي د همدې رسنیو له لارې خپل نظرونه شریک کړي، معلومات ترلاسه کړي او له نورو خلکو سره اړیکه ونیسي خو له دې سره سره ټولنیزې رسنۍ ځینې منفي اغېزې هم لري، لکه د ناسمو معلوماتو خپرېدل، د وخت ضایع کول او د خلکو ترمنځ د شخړو رامنځته کېدل رسنۍ باید د حقیقت، صداقت او بې پرېتوب اصول مراعات کړي. ژورنالېستان او د رسنیو کارکوونکي

باید د خلکو د سمې خبرتیا لپاره رښتیني معلومات وړاندې کړي که رسنۍ ناسمه خبرتیا خپره کړي، نو د خلکو ترمنځ گډوډي او بې باوري رامنځته کېږي له همدې امله د رسنیو مسؤلیت ډېر مهم دی او باید د ټولنې د خیر او پرمختګ لپاره کار وکړي.

په پایله کې ویلای شو چې رسنۍ د معاصرې نړۍ یوه مهمه برخه ده او د خلکو په ژوند کې ژور اغېز لري. رسنۍ د معلوماتو د خپرولو، د پوهاوي د لوړولو، د تعلیم، تفریح او کلتور د ساتنې وسیله ده که رسنۍ په سمه توګه وکارول شي، نو د ټولنې د h6 پرمختګ او د خلکو د پوهې د زیاتوالي سبب ګرځي. له همدې امله باید رسنۍ د صداقت، امانتدارۍ او مسؤلیت له مخې خپلې دندې ترسره کړي ترڅو ټولنه د پرمختګ او سوکالۍ پر لور ولاړه شي.

رسنۍ په لومړي ځل چا کشف کړي او په کوم کال؟

رسنۍ د انسانانو د اړیکو او معلوماتو د لېږد یوه مهمه وسیله ده چې د تاریخ په اوږدو کې یې د بشري ژوند په پرمختګ کې ستر رول لوبولی دی. که څه هم رسنۍ په نننۍ بڼه د ټکنالوژۍ له پرمختګ وروسته رامنځته شوې دي، خو د رسنیو بنسټ له ډېر پخوا زمانو څخه ایښودل شوی و.

په اصل کې رسنۍ د انسانانو له لومړنیو اړیکو سره پیل شوې، ځکه انسانانو تل هڅه کړې چې خپل افکار، معلومات او پیغامونه نورو ته ورسوي. د رسنیو لپاره کوم یو ځانګړی شخص د “کشف کوونکي” په توګه نه شي یادېدای، ځکه رسنۍ په تدریجي ډول د بېلابېلو اختراعاتو او پرمختګونو له لارې رامنځته شوې دي. خو د عصري رسنیو په تاریخ کې ځینې مهم کسان او اختراعات ځانګړی اهمیت لري.

د رسنیو لومړنۍ بڼه شفاهي اړیکې وې پخوا به انسانانو د خبرو، اشارو او دودیزو نښو له لارې خپل پیغامونه یو بل ته رسول. وروسته د لیک دود رامنځته شو او انسانانو وکولای شول خپل معلومات په لیکلي ډول ثبت او خپاره کړي د همدې لیک دود د رسنیو د پرمختګ لپاره لومړنۍ بنسټ جوړ کړ.

د چاپ ماشین اختراع د رسنیو په تاریخ کې یو ستر انقلاب بلل کېږي د جرمني مشهور مخترع یوهانس ګوټنبرګ په ۱۴۴۰ میلادي کال کې د چاپ ماشین اختراع کړ دا اختراع د عصري رسنیو د پیل مهم پړاو ګڼل کېږي، ځکه له همدې وروسته کتابونه، ورځپاڼې او نور چاپي مواد په چټک ډول خپرېدل پیل شول.

د ګوټنبرګ چاپ ماشین د معلوماتو د خپرولو سرعت ډېر زیات کړ او د خلکو لپاره یې د علم او پوهې ترلاسه کول اسانه کړل.

د چاپ ماشین تر اختراع مخکې کتابونه په لاس لیکل کېدل چې ډېر وخت او لګښت ته اړتیا لرله یوازې شتمن او د علم خاوندان کتابونو ته لاسرسی درلود، خو د ګوټنبرګ له اختراع وروسته کتابونه په زیات شمېر چاپ شول او عامو خلکو ته هم ورسېدل دا کار د تعلیم، علم او فرهنګ په پراختیا کې مهم رول ولوباوه.

وروسته د ورځپاڼو خپرېدل پیل شول او چاپي رسنۍ د خلکو ترمنځ ډېرې مشهورې شوې لومړنۍ چاپي ورځپاڼې په اوولسمه پېړۍ کې په اروپا کې خپرې شوې خلک د ورځپاڼو له لارې د هېوادونو او نړۍ له حالاتو څخه خبرتیا ترلاسه کوله دا د رسنیو په تاریخ کې یو مهم پرمختګ و.

په نولسمه او شلمه پېړۍ کې د ټکنالوژۍ پرمختګ د رسنيو نوې بڼې رامنځته کړې د راډيو اختراع د رسنيو په تاريخ کې بل مهم پړاو و. ايټالوي ساينسپوه گوليملو مارکوني په ۱۸۹۵ ميلادي کال کې د بېسيم مخابراتو يا راډيو سيستم جوړ کړ راډيو خلکو ته دا امکان برابر کړ چې د غږ له لارې خبرونه، موسيقي او نور پروگرامونه واورې راډيو په ډېر لنډ وخت کې د نړۍ په ډېرو هېوادونو کې مشهوره شوه.

له راډيو وروسته ټلوېزيون رامنځته شو چې د غږ تر څنګ يې تصوير هم خلکو ته وړاندې کړ د ټلوېزيون د اختراع په برخه کې څو ساينسپوهانو کار کړی، خو سکاټلنډي مخترع جان لوګي بېرډ په ۱۹۲۶ ميلادي کال کې د ټلوېزيون لومړنۍ بريالۍ سيستم وړاندې کړ ټلوېزيون د رسنيو په نړۍ کې ستر بدلون راوست او خلک يې د نړۍ له پېښو سره په مستقيم ډول اشنا کړل.

د شلمې پېړۍ په وروستيو کې انټرنېټ رامنځته شو چې د رسنيو په تاريخ کې تر ټولو لوی انقلاب ګڼل کېږي. انټرنېټ د نړۍ خلک سره ونښلول او د معلوماتو خپرول يې بې ساري چټک کړل اوس خلک کولای شي په څو ثانيو کې د نړۍ له هر ځای څخه معلومات ترلاسه کړي ټولنيزې رسنۍ لکه فېسبوک، يوټيوب، واټساپ او ايکس هم د همدې پرمختګ پايله ده.

که څه هم رسنۍ کوم يو کس نه دي کشف کړې، خو د چاپ ماشين اختراع کوونکی يوهانس ګوټنبرګ د عصري رسنيو د بنسټ اېښودونکي په توګه يادېږي د هغه اختراع د معلوماتو د خپرولو نوی دور پيل کړ او د نړۍ د علمي او فرهنگي پرمختګ لپاره يې لاره هواره کړه همدارنګه د راډيو، ټلوېزيون او انټرنېټ اختراع کوونکو هم د رسنيو په پرمختګ کې مهم رول لوبولی دی.

رسنۍ نن ورځ د خلکو د ژوند يوه مهمه برخه ګرځېدلې ده خلک د رسنيو له لارې د نړۍ له حالاتو، علمي پرمختګونو، کلتورونو او تفريحي پروگرامونو څخه خبرتيا ترلاسه کوي رسنۍ د تعليم، سياست، اقتصاد او ټولنيز پوهاوي په برخو کې هم مهم رول لري.

په پايله کې ويلای شو چې رسنۍ د انسانانو د اړيکو او معلوماتو د لېږد يوه مهمه وسيله ده چې د تاريخ په اوږدو کې يې پرمختګ کړی دی د عصري رسنيو د پيل بنسټ د جرمني مخترع يوهانس ګوټنبرګ له خوا په ۱۴۴۰ ميلادي کال کې د چاپ ماشين په اختراع سره کېښودل شو وروسته راډيو، ټلوېزيون او انټرنېټ د رسنيو نړۍ لا پراخه او پرمختللي کړه نننۍ رسنۍ د بشري تمدن يوه مهمه لاسته راوړنه ده چې د نړۍ د خلکو ترمنځ اړيکې او پوهاوی پياوړی کوي.

د رسنيو مفهوم او ډولونه

رسنۍ د انسانانو ترمنځ د معلوماتو، افکارو، خبرونو او پيغامونو د لېږد هغه وسيلې دي چې د ټولنې د پوهاوي، تعليم، تفريح او اړيکو د پياوړتيا لپاره کارول کېږي د رسنيو مفهوم له پخوا زمانو څخه تر نن ورځې پورې د انساني ژوند يوه مهمه برخه پاتې شوې ده پخوا به خلکو د اړيکو او معلوماتو د رسولو لپاره شفاهي خبرې، ليکونه او پيغام رسوونکي کارول، خو د ساينس او ټکنالوژۍ له پرمختګ سره رسنيو هم پراخه وده وکړه او اوس د نړۍ له هر ګوټ څخه معلومات په څو ثانيو کې خلکو ته رسېږي رسنۍ د خلکو او ټولنې ترمنځ د اړيکو يوه قوي وسيله ده او د همدې له لارې خلک د نړۍ له سياسي، اقتصادي، کلتوري او ټولنيزو حالاتو څخه خبرتيا ترلاسه کوي، د رسنيو اساسي موخه د خلکو ترمنځ د معلوماتو خپرول او د عامه افکارو رامنځته کول دي رسنۍ د خلکو د پوهاوي په لوړولو، د تعليم په پراختيا، د کلتور په ساتنه او د تفريح په برابرولو کې مهم رول لري نن ورځ رسنۍ د ټولنې د پرمختګ

لپاره یوه مهمه اړتیا بلل کېږي، ځکه خلک د همدې له لارې د نړۍ له حالاتو او بدلونونو سره ځانونه اشنا کوي رښې د حکومت او خلکو ترمنځ د اړیکو یوه مهمه وسیله هم ده، ځکه حکومتونه خپلې پالیسۍ او پروگرامونه د رسنیو له لارې خلکو ته رسوي او خلک هم د خپلو ستونزو او غوښتنو غږ د رسنیو له لارې پورته کوي.

رښې په بېلابېلو ډولونو وېشل کېږي او هر ډول یې ځانګړې دندې او ځانګړتیاوې لري د رسنیو تر ټولو مشهور ډولونه چاپي رښې، برېښنايي رښې او ټولنیزې رښې دي هره یوه یې د معلوماتو د خپرولو ځانګړې طریقه او اغېز لري.

چاپي رښې: هغه رښې دي چې معلومات په لیکلي بڼه خلکو ته وړاندې کوي ورځپاڼې، مجلې، کتابونه، بروشرونه او پوسترونه د چاپي رسنیو له ډلې څخه شمېرل کېږي چاپي رښې د رسنیو له پخوانیو ډولونو څخه دي او لا هم په ډېرو هېوادونو کې مهم ارزښت لري خلک د ورځپاڼو او مجلو له لارې د هېواد او نړۍ له مهمو خبرونو څخه خبرتیا ترلاسه کوي چاپي رښې د معلوماتو د ثبت او ساتنې لپاره هم مهم رول لري، ځکه لیکلي معلومات د اوږدې مودې لپاره خوندي پاتې کېږي.

برېښنايي رښې: هغه رښې دي چې د برېښنا او ټکنالوژۍ له لارې معلومات خپروي راډیو، ټلوېزیون او انټرنېټ د برېښنايي رسنیو مهم مثالونه دي. راډیو د غږ له لارې معلومات خلکو ته رسوي او په ځانګړي ډول په کلیوالو سیمو کې ډېر اهمیت لري. ټلوېزیون د غږ او تصویر دواړو له لارې معلومات خپروي او خلک کولای شي خبرونه، تعلیمي پروگرامونه، ورزشي لوبې او تفریحي خپرونې وګوري. انټرنېټ د برېښنايي رسنیو تر ټولو پرمختللی ډول دی چې د نړۍ خلک یې سره نښلولي دي.

ټولنیزې رښې: د معاصرې نړۍ له تر ټولو چټکو او اغېزمنو رسنیو څخه دي. فېسبوک، واټساپ، یوټیوب، انسټاګرام، ټیلیګرام او ایکس د ټولنیزو رسنیو مشهور مثالونه دي خلک د همدې رسنیو له لارې یو له بل سره اړیکې نیسي، معلومات شریکوي او خپل نظرونه څرګندوي ټولنیزې رښې د معلوماتو د خپرولو تر ټولو چټکه وسیله ده، ځکه هر څوک کولای شي په ډېر لږ وخت کې خپل پیغام زرګونو خلکو ته ورسوي.

رښې د خپلو ځانګړتیاوو له مخې هم په بېلابېلو برخو وېشل کېږي ځینې رښې د خبرونو د خپرولو لپاره وي، ځینې د تعلیم لپاره او ځینې بیا د تفریح لپاره کارول کېږي. خبري رښې خلکو ته د نړۍ او هېواد د حالاتو په اړه تازه معلومات وړاندې کوي. تعلیمي رښې د خلکو د پوهې او مهارتونو د لوړولو لپاره ځانګړي پروگرامونه خپروي تفریحي رښې بیا د خلکو د ذهني آرامتیا او خوښۍ لپاره کار کوي.

رښې د ټولنې په پرمختګ کې مهم رول لري د رسنیو له لارې خلک له خپلو حقونو او مسؤلیتونو څخه خبرتیا ترلاسه کوي. رښې د فساد پر ضد مبارزه کوي او د عدالت او شفافیت د رامنځته کولو لپاره هڅې کوي همدارنګه رښې د بېلابېلو کلتورونو ترمنځ د اړیکو او تفاهم سبب هم ګرځي.

خو رښې ځینې منفي اغېزې هم لرلای شي که رښې ناسم معلومات خپاره کړي، نو د خلکو ترمنځ ګډوډي او بې باوري رامنځته کېږي همدارنګه ځینې ټولنیزې رښې د وخت د ضایع کېدو او د ناسمو افکارو د خپرېدو لامل هم ګرځي له همدې امله د رسنیو کارکوونکي او ژورنالېستان باید د صداقت، امانتدارۍ او بې پرېتوب اصول مراعات کړي.

په پایله کې ویلای شو چې رښې د انسانانو د ژوند یوه مهمه برخه ده او د ټولنې د پرمختګ لپاره ځانګړی ارزښت لري د رسنیو مفهوم د معلوماتو او افکارو د لېږد وسیله ده او ډولونه یې چاپي،

برېښنایي او ټولنیزې رسنۍ دي. رسنۍ د پوهاوي، تعلیم، تفریح او کلتور د ساتنې لپاره مهم رول لوبوي او که په سمه توګه وکارول شي، د ټولنې د پرمختګ او سوکالۍ سبب ګرځي.

د خپرونو تاریخچه

خپرونې د انسانانو د اړیکو او معلوماتو د لېږد یوه مهمه وسیله ده چې د تاریخ په اوږدو کې یې د خلکو په ژوند کې ژور بدلونونه راوستي دي. د خپرونو تاریخچه د انساني تمدن له پیل سره تړاو لري، ځکه انسانانو تل هڅه کړې چې خپل افکار، معلومات او پیغامونه نورو ته ورسوي په پخوانیو زمانو کې به خلک د پیغام رسولو لپاره شفاهي خبرې، لیکونه، نښې او دودیزې لارې کارولې، خو د وخت په تېرېدو او د ټکنالوژۍ په پرمختګ سره د خپرونو بڼه بدله شوه او عصري رسنۍ رامنځته شوې.

د خپرونو لومړنۍ بڼه د شفاهي اړیکو له لارې وه پخوا به خلک د قاصدانو، شاعرانو او کیسه ویونکو له لارې معلومات او خبرونه یو له بله سره شریکول په هغه وخت کې د لیک لوست کچه ټیټه وه، نو زیاتره خلک به د خبرو اترو او شفاهي روایتونو له لارې د مهمو پېښو او معلوماتو په اړه پوهېدل وروسته د لیک دود رامنځته شو او انسانانو وکولای شول چې خپل پیغامونه په لیکلي ډول نورو ته ورسوي.

د چاپ ماشین اختراع د خپرونو په تاریخ کې یو ستر بدلون رامنځته کړ په پنځلسمه پېړۍ کې د جرمني مشهور مخترع یوهانس ګوټنبرګ د چاپ ماشین اختراع کړ چې د کتابونو، ورځپاڼو او نورو لیکلي موادو د خپرېدو لامل شو د چاپ ماشین له رامنځته کېدو وروسته معلومات په چټک ډول خلکو ته رسېدل او د تعلیم او پوهې د پراختیا زمینه برابره شوه ورځپاڼې او مجلې د خلکو لپاره د خپرونو او معلوماتو مهمې سرچینې وګرځېدې.

په نولسمه پېړۍ کې د ټکنالوژۍ پرمختګ د خپرونو په برخه کې نوي بدلونونه راوستل د ټیلیګراف اختراع د دې سبب شوه چې پیغامونه په لنډ وخت کې له یوه ځایه بل ځای ته واستول شي وروسته ټیلیفون هم رامنځته شو چې د خلکو ترمنځ یې مستقیمې اړیکې اسانه کړې دا اختراعات د خپرونو او اړیکو په تاریخ کې مهم پړاوونه ګڼل کېږي.

راډیو د شلمې پېړۍ په پیل کې د خپرونو یوه مهمه وسیله وګرځېده راډیو د غږ له لارې معلومات خلکو ته رسوي او د نړۍ په ډېرو هېوادونو کې یې د خلکو د پوهاوي او خبرتیا لپاره مهم رول ادا کړ د لومړۍ نړیوالې جګړې پر مهال راډیو د خبرونو او پوځي معلوماتو د خپرولو لپاره کارول کېده وروسته راډیو د تعلیم، تفریح او فرهنګي پروګرامونو د خپرولو یوه مهمه وسیله شوه.

ټلوېزیون د خپرونو په تاریخ کې بل ستر بدلون و د شلمې پېړۍ په منځ کې ټلوېزیون رامنځته شو او خلکو وکولای شول چې د غږ تر څنګ تصویر هم وګوري ټلوېزیون د خبرونو، فلمونو، ورزشي لوبو، تعلیمي او تفریحي پروګرامونو د خپرولو لپاره ډېر مشهور شو د ټلوېزیون له لارې خلک د نړۍ له حالاتو سره په مستقیم ډول اشنا کېدل او د نړیوالو پېښو لیدل ورته اسانه شول.

د انټرنېټ رامنځته کېدل د خپرونو په تاریخ کې تر ټولو لوی انقلاب بلل کېږي انټرنېټ د نړۍ خلک سره ونښلول او د معلوماتو د خپرولو چټکتیا یې بې ساري کړه اوس خلک کولای شي په څو ثانیو کې

د نړۍ له هر گوټ څخه معلومات تر لاسه کړي وېبپاڼې، انلاين خبرپاڼې او ډیجیټلې رسنۍ د معلوماتو د خپرولو مهمې سرچینې ګرځېدلې دي.

ټولنیزې رسنۍ د معاصرې نړۍ د خپرونو تر ټولو چټکه او اغېزمنه وسیله ده فېسبوک، یوټیوب، واټساپ، انسټاګرام، ټیلیګرام او ایکس د خلکو ترمنځ د اړیکو او معلوماتو د شریکولو نوې لارې رامنځته کړې دي. هر څوک اوس کولای شي خپل نظرونه، عکسونه او ویډیوګانې په اسانۍ سره له نورو خلکو سره شریکي کړي. ټولنیزې رسنۍ د خبرونو د خپرولو په برخه کې هم ډېر اغېز لري.

د خپرونو تاریخچه ښيي چې انسانانو تل د معلوماتو د چټک او اسانه لېږد لپاره هڅې کړې دي له شفاهي خبرو څخه نیولې تر انټرنېټ او ټولنیزو رسنیو پورې، د خپرونو هر پړاو د انساني ژوند د اسانتیا او پرمختګ لپاره مهم رول لوبولی دی نن ورځ خپرونې نه یوازې د خبرونو د رسولو وسیله ده، بلکې د تعلیم، کلتور، سوداګرۍ، سیاست او تفریح په برخو کې هم پراخه اغېزه لري.

په پایله کې ویلای شو چې د خپرونو تاریخچه د انسان د فکري او تخنیکي پرمختګ یوه روښانه بېلګه ده. د چاپ ماشین، راډیو، ټلوېزیون، انټرنېټ او ټولنیزو رسنیو رامنځته کېدو د نړۍ د خلکو ترمنځ اړیکې پیاوړې کړې دي او معلومات یې د هر چا لپاره اسانه کړي دي که څه هم د خپرونو ښه بدله شوې، خو اساسي موخه یې لا هم د معلوماتو، افکارو او پیغامونو لېږد دی چې د ټولنې د پوهاوي او پرمختګ لپاره مهم ارزښت لري.

په رسنیو کې د کمپیوټر اهمیت

کمپیوټر د معاصرې نړۍ له تر ټولو مهمو اختراعاتو څخه ګڼل کېږي چې د انسانانو د ژوند په بېلابېلو برخو کې یې ستر بدلونونه راوستي دي رسنۍ هم له هغو برخو څخه دي چې د کمپیوټر له پرمختګ سره یې چټکه وده کړې ده نن ورځ د رسنیو ډېری چارې د کمپیوټر په مرسته ترسره کېږي او د معلوماتو راټولول، تنظیمول، خپرول او ساتل ټول د کمپیوټر له لارې اسانه شوي دي د کمپیوټر راتګ رسنۍ له دودیز حالت څخه عصري او ډیجیټلې پړاو ته ورسولي او د معلوماتو خپرولو سرعت یې څو برابره زیات کړ.

په پخوا زمانو کې به د رسنیو ډېری چارې په لاسي ډول ترسره کېدې. د ورځپاڼو لیکل، چاپول، د راډیو پروګرامونه ثبتول او د ټلوېزیون خپرونې برابرول ډېر وخت او زیار ته اړتیا لرله، خو اوس کمپیوټر دا ټول کارونه په چټک او اسانه ډول ترسره کوي. ژورنالېستان کولای شي خپل راپورونه په کمپیوټر کې ولیکي، ایډیټ یې کړي او په لنډ وخت کې یې خپاره کړي.

کمپیوټر د معلوماتو د راټولولو او ذخیره کولو په برخه کې مهم رول لري رسنۍ هره ورځ له بېلابېلو سرچینو څخه معلومات تر لاسه کوي او د همدې معلوماتو د خوندي ساتلو لپاره کمپیوټر کارول کېږي د کمپیوټر حافظه کولای شي زرګونه اسناد، انځورونه، ویډیوګانې او غږیز فایلونه وساتي دا کار د رسنیو لپاره د معلوماتو تنظیم او بیا کارول اسانه کوي.

په رسنیو کې د کمپیوټر یوه مهمه ګټه د خبرونو چټک خپرول دي د انټرنېټ او کمپیوټر په مرسته اوس خبرونه په څو ثانیو کې د نړۍ له یوه گوټ څخه بل گوټ ته رسېږي انلاين رسنۍ او وېبپاڼې د کمپیوټر له لارې اداره کېږي او خلک کولای شي هر وخت تازه معلومات تر لاسه کړي د ټولنیزو رسنیو ډېری فعالیتونه هم د کمپیوټر او ډیجیټلې سیستمونو له لارې ترسره کېږي.

کمپیوتر د رادیو او تلوېزيون په خپرونو کې هم مهم رول لري د غږ ثبتول، ایډیت کول، ویدیو جوړول، ځانګړي افکتونه او خپرونې ټول د کمپیوتر په مرسته ترسره کېږي پخوا به د ویدیو او غږ ایډیت ډېر ستونزمن و، خو اوس ځانګړي کمپیوټري پروګرامونه دا کار په ډېر کم وخت کې ترسره کوي د بېلګې په توګه د ویدیو ایډیت لپاره بېلابېل سافټویرونه کارول کېږي چې د رسنیو کیفیت ښه کوي.

کمپیوتر د چاپي رسنیو په برخه کې هم ستر اهمیت لري ورځپاڼې، مجلې او کتابونه اوس د کمپیوتر له لارې ډیزاین او چاپېږي د ډیزاین ځانګړي پروګرامونه د لیکنو، انځورونو او پاڼو تنظیم ډېر اسانه کوي دا کار نه یوازې وخت سپموي، بلکې د چاپ کیفیت هم لوړوي.

په رسنیو کې د کمپیوتر بله مهمه ګټه د نړیوالو اړیکو رامنځته کول دي د انټرنېټ او کمپیوتر په مرسته ژورنالېستان او رسنیز بنسټونه کولای شي له نړۍ سره مستقیمې اړیکې ولري د ایمیل، ویدیويي غونډو او ټولنیزو شبکو له لارې معلومات په چټک ډول تبادله کېږي دا چاره د نړیوالو خبرونو په خپرولو کې ډېر اهمیت لري.

کمپیوتر د رسنیو په اقتصادي برخه کې هم اغېز لري د کمپیوتر کارول د وخت او لګښت د کمېدو سبب ګرځي هغه کارونه چې پخوا به د ډېرو کسانو له خوا ترسره کېدل، اوس یو کس کولای شي د کمپیوتر په مرسته په لږ وخت کې ترسره کړي همدارنګه ډیجیټلي اعلانونه او آنلاین بازارموندنه د رسنیو لپاره د عاید مهمه سرچینه ګرځېدلې ده.

سره له دې چې کمپیوتر د رسنیو لپاره ډېرې ګټې لري، خو ځینې ستونزې هم رامنځته کوي د ناسمو معلوماتو چټک خپرېدل، د سایبري جرمونو زیاتوالی او د خلکو د شخصي معلوماتو غلا د کمپیوتر او انټرنېټ له منفي اغېزو څخه دي. همدارنګه ځینې خلک د کمپیوتر او ټولنیزو رسنیو له امله ډېر وخت ضایع کوي. له همدې امله باید کمپیوتر په سمه او مسؤله توګه وکارول شي.

په اوسني عصر کې رسنۍ له کمپیوتر پرته خپل فعالیتونه په سمه توګه نه شي ترسره کولای. د ژورنالېزم، رادیو، تلوېزيون، آنلاین رسنیو او ټولنیزو شبکو ټول فعالیتونه تر ډېره د کمپیوتر پر بنسټ ولاړ دي. د ټکنالوژۍ له پرمختګ سره به په راتلونکې کې د کمپیوتر اهمیت نور هم زیات شي او رسنۍ به لا پرمختللي شي.

په پایله کې ویلای شو چې کمپیوتر د رسنیو په پرمختګ کې مهم او بنسټیز رول لري. کمپیوتر د معلوماتو راټولول، ذخیره کول، ایډیت کول او خپرول اسانه کړي دي. د رسنیو سرعت، کیفیت او نړیوال اغېز د کمپیوتر له برکته ډېر شوی دی که کمپیوتر په سمه توګه وکارول شي، نو رسنۍ کولای شي د ټولنې د پوهاوي، تعلیم او پرمختګ لپاره لا ډېر اغېزمن رول ولوبوي په چاپي رسنیو کې د کمپیوتر رول

چاپي رسنۍ د معلوماتو د خپرولو له پخوانیو او مهمو وسیلو څخه شمېرل کېږي چې ورځپاڼې، مجلې، کتابونه، بروشرونه او نور چاپي مواد پکې شامل دي پخوا به د چاپي رسنیو ډېری کارونه په لاسي ډول ترسره کېدل او د لیکلو، ترتیب، ډیزاین او چاپ لپاره به ډېر وخت او زیار ته اړتیا وه، خو د کمپیوتر له رامنځته کېدو وروسته چاپي رسنیو کې ستر بدلون راغی کمپیوتر د چاپي رسنیو کارونه چټک، اسانه او باکیفیته کړي دي او اوس د چاپي رسنیو ډېری چارې د کمپیوتر له لارې ترسره کېږي.

کمپیوتر د چاپي رسنیو په لیکلو او سمون کې مهم رول لري ژورنالېستان، لیکوالان او ایډیټران کولای شي خپلې لیکنې په کمپیوتر کې ولیکي او په اسانۍ سره یې سمې کړي پخوا به که په لیکنو کې تېروتنه

موجوده وه، نو د اصلاح لپاره به ډېر وخت لگېده، خو اوس د کمپیوټر په مرسته متن ژر اصلاح کېږي د کمپیوټر ځانګړي پروګرامونه د املا، ګرامر او جملو په سمولو کې هم مرسته کوي.

د چاپي رسنیو د ډیزاین په برخه کې هم کمپیوټر ډېر اهمیت لري ورځپاڼې، مجلې او کتابونه اوس د ځانګړو ډیزاین پروګرامونو په مرسته جوړېږي د پاڼو ترتیب، د سرلیکونو جوړول، د انځورونو ځای پر ځای کول او د متن تنظیم ټول د کمپیوټر له لارې ترسره کېږي دا چاره نه یوازې د کار سرعت زیاتوي، بلکې د چاپي موادو ښکلا او کیفیت هم لوړوي.

کمپیوټر د انځورونو او ګرافیک په جوړولو کې هم مهم رول لري چاپي رسنۍ د لوستونکو د پام راوړلو لپاره له انځورونو، نقشو او ګرافیکونو څخه استفاده کوي د کمپیوټر ګرافیکي پروګرامونه د دې زمینه برابروي چې انځورونه په ښه کیفیت جوړ او ایډیټ شي د بېلګې په توګه د اعلانونو او مجلو لپاره ښکلي ډیزاینونه د کمپیوټر په مرسته برابریږي.

د چاپ او خپرولو په برخه کې کمپیوټر د وخت او لګښت د کمېدو سبب شوی دی پخوا به د چاپ لپاره فلزي حروف او لاسي ماشینونه کارېدل، خو اوس ډیجیټلي چاپي ماشینونه د کمپیوټر له لارې اداره کېږي دا ماشینونه په چټک ډول زرګونه پاڼې چاپولای شي او د چاپ کیفیت هم ډېر لوړ وي د کمپیوټر په مرسته د چاپ تېروتنې کمې شوې او د کار دقت زیات شوی دی.

کمپیوټر د معلوماتو د ذخیره کولو او ساتلو په برخه کې هم مهم رول لري. چاپي رسنۍ هره ورځ ګڼ شمېر لیکنې، راپورونه، انځورونه او اسناد تولیدوي دا ټول معلومات په کمپیوټر کې خوندي کېږي او هر وخت بېرته کارول کېدای شي د معلوماتو ډیجیټلي ساتنه د چاپي رسنیو لپاره ډېر ارزښت لري، ځکه د اسنادو له ضایع کېدو مخنیوی کوي.

د انټرنېټ او کمپیوټر له امله چاپي رسنیو ته نوې اسانتیاوې برابري شوې دي ژورنالېستان اوس کولای شي د نړۍ له بېلابېلو سرچینو څخه معلومات په چټک ډول ترلاسه کړي انلاین کتابتونونه، ویبپاڼې او ډیجیټلي آرشیفونه د معلوماتو راټولول اسانه کوي همدارنګه چاپي رسنۍ اوس خپل مواد په انلاین بڼه هم خپروي چې د کمپیوټر او انټرنېټ له لارې خلکو ته رسېږي.

کمپیوټر د اعلانونو او سوداګرۍ په برخه کې هم د چاپي رسنیو لپاره مهم رول لوبوي د اعلانونو ډیزاین، ترتیب او چاپ ټول د کمپیوټر له لارې ترسره کېږي ښکلي او رنگین اعلانونه د کمپیوټر په مرسته جوړېږي چې د خلکو پام ځان ته راوړي دا چاره د چاپي رسنیو د عاید په زیاتوالي کې هم مرسته کوي.

سره له دې چې کمپیوټر د چاپي رسنیو لپاره ډېرې ګټې لري، خو ځینې ستونزې هم رامنځته کړې دي د ډیجیټلي رسنیو او انلاین خبرپاڼو د زیاتوالي له امله د چاپي رسنیو لوستونکي کم شوي دي ډېر خلک اوس د ورځپاڼو او مجلو پر ځای انلاین خبرونه لولي همدارنګه ځینې تخنیکي ستونزې او د کمپیوټر د خرابۍ خطر هم د چاپي رسنیو لپاره ستونزې جوړوي.

په اوسني عصر کې چاپي رسنۍ له کمپیوټر پرته خپل فعالیتونه په سمه توګه نه شي ترسره کولای د لیکلو، ډیزاین، چاپ او خپرولو ټولې چارې تر ډېره د کمپیوټر پر بنسټ ولاړې دي د ټکنالوژۍ له پرمختګ سره به په راتلونکي کې د کمپیوټر رول نور هم زیات شي او چاپي رسنۍ به لا عصري او پرمختللي شي.

په پایله کې ویلای شو چې کمپیوتر د چاپي رسنیو په پرمختګ کې مهم او بنسټیز رول لري کمپیوتر د لیکلو، ډیزاین، چاپ او معلوماتو د ساتنې چارې اسانه او چټکې کړي دي د چاپي رسنیو کیفیت، ښکلا او سرعت د کمپیوتر له امله ډېر لوړ شوی دی که کمپیوتر په سمه توګه وکارول شي، نو چاپي رسنۍ کولای شي د خلکو د پوهاوي او تعلیم لپاره لا اغېزمن خدمتونه وړاندې کړي.

د ډیجیټلي رسنیو ګټې

ډیجیټلي رسنۍ د معاصرې نړۍ له مهمو او پرمختللو رسنیو څخه دي چې د انټرنېټ، کمپیوتر، موبایل او نورو برېښنايي وسایلو له لارې خلکو ته معلومات، خبرونه، تعلیم او تفریح وړاندې کوي د ټکنالوژۍ له پرمختګ سره ډیجیټلي رسنیو د خلکو په ژوند کې ستر بدلون راوستی دی او اوس د نړۍ میلیونونه خلک هره ورځ له همدې رسنیو څخه استفاده کوي ټولنیزې رسنۍ، انلاین خبرپاڼې، ویبپاڼې، یوټیوب، پوډکاسټونه او ډیجیټلي خپرونې ټول د ډیجیټلي رسنیو برخه ده دا رسنۍ د معلوماتو د چټک خپرولو او نړیوالو اړیکو لپاره مهم رول لري.

د ډیجیټلي رسنیو تر ټولو مهمه ګټه د معلوماتو چټک خپرول دي پخوا به د خبرونو او معلوماتو رسېدل ډېر وخت نیوه، خو اوس خلک کولای شي په څو ثانیو کې د نړۍ له هر ځای څخه تازه خبرونه ترلاسه کړي د انټرنېټ او ډیجیټلي رسنیو له لارې معلومات په چټکۍ سره میلیونونو خلکو ته رسېږي.

ډیجیټلي رسنۍ د نړیوالو اړیکو د پیاوړتیا سبب هم شوي دي خلک اوس کولای شي له خپلو دوستانو، خپلوانو او همکارانو سره د نړۍ له هر ځای څخه اړیکه ونیسي ویډیويي خبرې، ایمیل، ټولنیزې شبکې او انلاین غونډې ټول د ډیجیټلي رسنیو له برکته ممکن شوي دي دا چاره د نړۍ خلک یو بل ته نږدې کړي دي.

په تعلیم کې د ډیجیټلي رسنیو رول ډېر مهم دی. زده کوونکي او استادان کولای شي د انلاین درسونو، ویډیوګانو او ډیجیټلي کتابونو له لارې علم ترلاسه کړي په ځانګړي ډول په هغو سیمو کې چې ښوونیز امکانات کم وي، ډیجیټلي رسنۍ د زده کړې یوه مهمه سرچینه ګرځېدلې ده انلاین کورسونه او تعلیمي ویبپاڼې خلکو ته د علم د ترلاسه کولو اسانه لارې برابرې دي.

ډیجیټلي رسنۍ د سوداګرۍ او بازارموندنې لپاره هم ډېرې ګټورې دي سوداګر خپل محصولات او خدمات د انلاین اعلانونو او ټولنیزو رسنیو له لارې خلکو ته معرفي کوي د ډیجیټلي رسنیو په مرسته کوچني او لوی کاروبارونه کولای شي خپل بازار پراخ کړي او له نړۍ سره اړیکې ولري.

د تفریح په برخه کې هم ډیجیټلي رسنۍ مهم رول لري خلک د فلمونو، موسیقۍ، لوبو او ویډیوګانو له لارې خپل وخت تېروي او ذهني آرامتیا ترلاسه کوي. یوټیوب، انلاین فلمي شبکې او ټولنیزې رسنۍ د تفریح مهمې سرچینې ګرځېدلې دي.

ډیجیټلې رسنۍ د معلوماتو د ذخیره کولو او ساتلو اسانه لارې هم برابرې کتابونه، اسناد، انځورونه او ویدیوګانې په ډیجیټلې بڼه خوندي کېږي او هر وخت کارول کېدای شي دا کار د کاغذ د استعمال کمولو او د معلوماتو د خوندي ساتلو سبب شوی دی.

د ډیجیټلې رسنیو بله مهمه ګټه د خلکو د پوهاوي لوړول دي خلک د ټولنیزو، سیاسي، اقتصادي او فرهنګي موضوعاتو په اړه معلومات ترلاسه کوي او خپل نظرونه له نورو سره شریکوي. ډیجیټلې رسنۍ د خلکو د حقونو، تعلیم او ټولنیز عدالت په اړه د پوهاوي په خپرولو کې مهم رول لري.

په رسنیو کې د ډیجیټلې ټکنالوژۍ استعمال د کار سرعت او کیفیت هم لوړ کړی دی ژورنالېستان کولای شي خبرونه ژر چمتو او خپاره کړي ویدیوګانې، انځورونه او غږیز مواد په اسانه ایډیټ او خپرېږي دا چاره د رسنیو اغېزمنتیا ډېره کړې ده.

سره له دې چې ډیجیټلې رسنۍ ډېرې ګټې لري، خو ځینې منفي اغېزې هم لري د ناسمو معلوماتو خپرېدل، سایبري جرمونه، د شخصي معلوماتو غلا او د وخت ضایع کېدل د ډیجیټلې رسنیو له ستونزو څخه دي. همدارنګه ځینې خلک د ټولنیزو رسنیو له ډېر استعمال څخه ذهني فشار احساسوي.

په اوسني عصر کې ډیجیټلې رسنۍ د خلکو د ژوند یوه مهمه برخه ګرځېدلې ده د تعلیم، سوداګرۍ، سیاست، رسنیو او تفریح ډېرې فعالیتونه اوس د ډیجیټلې سیستمونو له لارې ترسره کېږي د ټکنالوژۍ له پرمختګ سره به په راتلونکې کې د ډیجیټلې رسنیو اهمیت نور هم زیات شي.

په پایله کې ویلای شو چې ډیجیټلې رسنۍ د معاصرې نړۍ یوه مهمه لاسته راوړنه ده چې د معلوماتو د چټک خپرولو، نړیوالو اړیکو، تعلیم، سوداګرۍ او تفریح لپاره مهم رول لري ډیجیټلې رسنۍ د خلکو ژوند اسانه کړی او د نړۍ خلک یې سره نږدې کړي دي که دا رسنۍ په سمه او مسؤلانه توګه وکارول شي، نو د ټولنې د پرمختګ او پوهاوي لپاره ستره مرسته کولای شي.

په راډیو کې د کمپیوټر استعمال

راډیو د رسنیو له مهمو او اغېزمنو وسیلو څخه ده چې د نړۍ په بېلابېلو هېوادونو کې د خلکو د خبرتیا، تعلیم، تفریح او پوهاوي لپاره کارول کېږي پخوا به د راډیو ډېرې چارې په لاسي ډول ترسره کېدې او د خپرونو برابرول به ډېر وخت او زیار ته اړتیا لرله، خو د کمپیوټر له رامنځته کېدو او پرمختګ وروسته د راډیو په سیستم کې ستر بدلون راغی اوس د راډیو ډېرې فعالیتونه د کمپیوټر په مرسته ترسره کېږي او همدې کار د راډیو خپرونې چټکې، باکیفیته او منظمې کړې دي.

کمپیوټر په راډیو کې د غږ ثبتولو او ایډیټ کولو لپاره ډېر اهمیت لري پخوا به د غږ ثبت د ځانګړو دستګاوو په وسیله ترسره کېده او که به په غږ کې کومه ستونزه موجوده وه، نو اصلاح به یې ستونزمنه وه اوس د کمپیوټر ځانګړي پروګرامونه د غږ ثبتول، پرې کول، اصلاح او تنظیم ډېر اسانه کوي راډیويي کارکوونکي کولای شي د کمپیوټر په مرسته خپل غږونه پاک او واضح کړي.

د راډیو د خپرونو تنظیم او مدیریت هم د کمپیوټر له لارې ترسره کېږي هره راډیو خپل ځانګړی مهالویش لري چې پکې خبرونه، موسیقي، مرکي او نور پروګرامونه شامل وي کمپیوټر د همدې پروګرامونو د تنظیم او خپرولو لپاره کارول کېږي د کمپیوټر ځانګړي سافټویرونه دا توان لري چې خپرونې په ټاکلي وخت خپرې کړي او د راډیو ټول سیستم منظم وساتي.

کمپیوټر د موسیقۍ او غږیزو فایلونو د ذخیره کولو لپاره هم مهم رول لري پخوا به راډیوګانې د غږیزو کیسټونو او سي ډي ګانو څخه استفاده کوله، خو اوس زرګونه غږیز فایلونه په کمپیوټر کې ساتل کېږي دا کار د راډیو لپاره د پروګرامونو موندل او خپرول اسانه کوي او د وخت د ضایع کېدو مخنیوی کوي.

په راډیو کې د خبرونو راټولول او لیکل هم د کمپیوټر په مرسته ترسره کېږي ژورنالېستان کولای شي د انټرنېټ له لارې د نړۍ له بېلابېلو سرچینو څخه معلومات ترلاسه کړي او خپل راپورونه په کمپیوټر کې ولیکي دا چاره د خبرونو سرعت او دقت زیاتوي همدارنګه راډیويي کارکوونکي کولای شي خبرونه ژر ایډیټ او خپاره کړي.

کمپیوټر د انلاین راډیوګانو په رامنځته کېدو کې هم مهم رول لوبولی دی اوس ډېرې راډیوګانې خپل پروګرامونه د انټرنېټ له لارې خپروي او خلک یې د موبایل، کمپیوټر او نورو ډیجیټلي وسایلو له لارې اوري. انلاین راډیو د دې سبب شوي چې خلک د نړۍ له هر ځای څخه خپرونې واورې دا پرمختګ د کمپیوټر او انټرنېټ له برکته ممکن شوی دی.

د راډیو د اعلانونو او سوداګریزو خپرونو په برخه کې هم کمپیوټر کارول کېږي د اعلانونو ثبت، ایډیټ او خپرول ټول د کمپیوټر له لارې ترسره کېږي د کمپیوټر په مرسته اعلانونه په ښه کیفیت جوړېږي او په مناسب وخت خپرېږي دا چاره د راډیو د عاید په زیاتوالي کې مهم رول لري.

کمپیوټر د راډیو د تخنیکي ستونزو په حل کې هم مرسته کوي د خپرونو د کیفیت څارنه، د غږ کچه تنظیمول او د تخنیکي وسایلو کنټرول ټول د کمپیوټر له لارې ترسره کېږي که کومه تخنیکي ستونزه رامنځته شي، کمپیوټر د هغې په تشخیص او حل کې مرسته کوي.

په راډیو کې د کمپیوټر استعمال د وخت او لګښت د کمېدو سبب هم شوی دی هغه کارونه چې پخوا به ډېرو کسانو له خوا ترسره کېدل، اوس یو یا څو کسان د کمپیوټر په مرسته په لږ وخت کې ترسره کولای شي. دا کار د راډیو د چارو سرعت او اغېزمنتیا زیاتوي.

سره له دې چې کمپیوټر د راډیو لپاره ډېرې ګټې لري، خو ځینې ستونزې هم ورسره تړلې دي د برېښنا نشتوالی، د کمپیوټر تخنیکي خرابۍ او د انټرنېټ ستونزې کله ناکله د راډیو خپرونې اغېزمنوي همدارنګه که کمپیوټر ویروس واخلي یا معلومات له منځه ولاړ شي، نو د راډیو کارونه له ستونزو سره مخ کېږي.

په اوسني عصر کې راډیو له کمپیوټر پرته خپل فعالیتونه په سمه توګه نه شي ترسره کولای د غږ ثبتول، ایډیټ، خپرونې، خبرونه او انلاین سیستمونه ټول د کمپیوټر پر بنسټ ولاړ دي د ټکنالوژۍ له پرمختګ سره به په راتلونکې کې د کمپیوټر اهمیت نور هم زیات شي او راډیو به لا عصري شي.

په پایله کې ویلای شو چې کمپیوټر په راډیو کې مهم او بنسټیز رول لري کمپیوټر د غږ ثبتول، ایډیټ کول، خپرونې تنظیمول، خبرونه چمتو کول او انلاین خپرونې اسانه کړې دي د راډیو سرعت، کیفیت او اغېزمنتیا د کمپیوټر له امله ډېره شوې ده که کمپیوټر په سمه توګه وکارول شي، نو راډیو کولای شي د خلکو د پوهاوي، تعلیم او تفریح لپاره لا غوره خدمتونه وړاندې کړي.

په تلویزیون کې د کمپیوټر استعمال

تلویزیون د رسنیو له مهمو او اغېزمنو وسیلو څخه دی چې د غږ او تصویر له لارې خلکو ته معلومات، خبرونه، تعلیم او تفریح وړاندې کوي د ټکنالوژۍ له پرمختګ سره تلویزیون هم ډېر پرمختګ کړی او کمپیوټر پکې بنسټیز رول لوبولی دی پخوا به د تلویزیون ډېری چارې په لاسي ډول ترسره کېدې او د خپرونو برابرول به ډېر ستونزمن او وخت نیوونکی و، خو اوس د کمپیوټر په مرسته د تلویزیون ټول فعالیتونه اسانه، چټک او باکیفیته شوي دي نن ورځ د تلویزیون خپرونې، ویډیو ایډیټ، غږ تنظیم، انځوریز افکټونه او د پروگرامونو خپرول ټول د کمپیوټر له لارې ترسره کېږي.

کمپیوټر په تلویزیون کې د ویډیو ثبت او ایډیټ لپاره ډېر اهمیت لري پخوا به د ویډیوگانو ایډیټ په لاسي او تخنیکي وسایلو ترسره کېده چې ډېر وخت او زیار ته اړتیا لرله، خو اوس ځانګړي کمپیوټري پروگرامونه د ویډیو پرې کول، یوځای کول، غږ تنظیمول او افکټونه ورزیاتول ډېر اسانه کوي د تلویزیون کارکوونکي کولای شي د کمپیوټر په مرسته پروگرامونه په ښه کیفیت برابر کړي.

په تلویزیون کې د خبرونو چمتو کول هم د کمپیوټر له لارې ترسره کېږي ژورنالېستان د انټرنېټ او کمپیوټر په مرسته معلومات راټولوي، راپورونه لیکي او ویډیوګانې ترتیبوي د خبرونو سټوډیوګانې د کمپیوټري سیستمونو په مرسته اداره کېږي او خبرونه په چټک ډول خپرېږي دا کار د تلویزیون د سرعت او دقت سبب شوی دی.

کمپیوټر د تلویزیوني پروگرامونو د تنظیم او خپرولو لپاره هم مهم رول لري هر تلویزیون ځانګړی مهالویش لري چې پکې خبرونه، فلمونه، ورزشي خپرونې، سریالونه او تعلیمي پروگرامونه شامل وي کمپیوټر دا ټول پروگرامونه په منظم ډول تنظیموي او په ټاکلي وخت یې خپروي د کمپیوټر اتومات سیستمونه د دې سبب شوي چې خپرونې له ګډوډۍ پرته ترسره شي.

په تلویزیون کې د ګرافیک او ځانګړو افکټونو جوړول هم د کمپیوټر له لارې ترسره کېږي نن ورځ په فلمونو، خبرونو او نورو پروگرامونو کې رنگین انځورونه، حرکتونه او ځانګړي افکټونه کارول کېږي چې د لیدونکو پام ځان ته راوړي. د کمپیوټر ځانګړي سافټویرونه د دې افکټونو د جوړولو لپاره کارول کېږي. دا چاره د تلویزیوني خپرونو کیفیت او ښکلا زیاتوي.

کمپیوټر د ژونديو خپرونو په تنظیم کې هم مهم رول لري د ورزشي لوبو، سیاسي غونډو او مهمو مراسمو ژوندۍ خپرونې د کمپیوټر په مرسته کنټرولېږي. د کمرو تنظیم، غږ، رڼا او د ویډیو انتقال ټول د کمپیوټر پر بنسټ ترسره کېږي دا کار د ژونديو خپرونو کیفیت لوړوي.

په تلویزیون کې د اعلانونو جوړول او خپرول هم د کمپیوټر له لارې ترسره کېږي سوداګریز اعلانونه د کمپیوټر په مرسته ډیزاین او ایډیټ کېږي او په مناسب وخت خپرېږي د کمپیوټر په مرسته اعلانونه ډېر ښکلي او اغېزمن جوړېږي چې د خلکو پام ځان ته راوړي.

کمپیوټر د تلویزیون د آرشیف او معلوماتو د ساتنې لپاره هم مهم دی تلویزیونونه هره ورځ ګڼ شمېر ویډیوګانې، راپورونه او پروگرامونه تولیدوي چې ټول په کمپیوټر کې خوندي کېږي دا کار د پخوانیو خپرونو ساتل او بیا کارول اسانه کوي.

د انټرنېټ او کمپیوټر له پرمختګ سره انلاین تلویزیونونه هم رامنځته شوي دي اوس خلک کولای شي د موبایل، کمپیوټر او سمارټ تلویزیون له لارې خپرونې وګوري یوټیوب او نورې ډیجیټلې شبکې د تلویزیوني خپرونو لپاره مهمې وسیلې ګرځېدلي دي دا ټول پرمختګونه د کمپیوټر له برکته ممکن شوي دي.

سره له دې چې کمپیوټر د تلویزیون لپاره ډېرې ګټې لري، خو ځینې ستونزې هم لري د کمپیوټر تخنیکي خرابۍ، د برېښنا نشتوالی او د انټرنېټ ستونزې کله ناکله د خپرونو کیفیت اغېزمنوي همدارنګه د ناسمو معلوماتو او جعلی ویدیوګانو خپرېدل هم د کمپیوټر او ډیجیټلي رسنیو له منفي اغېزو څخه دي.

په اوسني عصر کې تلویزیون له کمپیوټر پرته خپل فعالیتونه نه شي ترسره کولای د ویدیو ایډیټ، غږ تنظیم، خپروني، ګرافیک او انلاين سیستمونه ټول د کمپیوټر پر بنسټ ولاړ دي د ټکنالوژۍ له پرمختګ سره به په راتلونکې کې د کمپیوټر رول نور هم زیات شي او تلویزیوني رسنۍ به لا پرمختللي شي.

په پایله کې ویلای شو چې کمپیوټر په تلویزیون کې مهم او بنسټیز رول لري کمپیوټر د ویدیو ثبتول، ایډیټ کول، خپروني تنظیمول، ګرافیک جوړول او انلاين خپروني اسانه کړي دي د تلویزیون کیفیت، سرعت او اغېزمنتیا د کمپیوټر له امله ډېره شوې ده که کمپیوټر په سمه توګه وکارول شي، نو تلویزیون کولای شي د خلکو د پوهاوي، تعلیم او تفریح لپاره لا غوره او پرمختللي خدمتونه وړاندې کړي.

په انلاين رسنیو کې د کمپیوټر اهمیت

انلاين رسنۍ د معاصرې نړۍ له تر ټولو چټکو او پرمختللو رسنیو څخه ګڼل کېږي چې د انټرنېټ له لارې خلکو ته معلومات، خبرونه، تعلیم او تفریح وړاندې کوي د انلاين رسنیو پرمختګ د کمپیوټر او ټکنالوژۍ له ودې سره مستقیمه اړیکه لري، ځکه کمپیوټر د انلاين رسنیو بنسټیزه وسیله ده نن ورځ ویبپاڼې، ټولنیزې رسنۍ، انلاين خبرپاڼې، یوټیوب چینلونه او ډیجیټلي خپروني ټول د کمپیوټر په مرسته فعالیت کوي که کمپیوټر نه وای، نو انلاين رسنۍ به هم په اوسني پرمختللي شکل موجودې نه وې.

کمپیوټر په انلاين رسنیو کې د معلوماتو د راټولولو او خپرولو لپاره ډېر اهمیت لري ژورنالېستان او رسنیز کارکوونکي د کمپیوټر او انټرنېټ له لارې له بېلابېلو سرچینو څخه معلومات ترلاسه کوي او بیا یې خلکو ته خپروي دا چاره د خبرونو او معلوماتو سرعت ډېر زیات کړی دی، ځکه اوس خلک کولای شي په څو ثانیو کې د نړۍ له هر ځای څخه تازه معلومات ترلاسه کړي.

په انلاين رسنیو کې د لیکلو او ایډیټ کولو ټول کارونه د کمپیوټر له لارې ترسره کېږي خبریالان خپل راپورونه، مقالې او خبرونه په کمپیوټر کې لیکي او د ځانګړو پروګرامونو په مرسته یې سموي د کمپیوټر کارول د لیکنو کیفیت لوړوي او د املا او ګرامر د تېروتنو مخنیوی کوي.

کمپیوټر د انلاين رسنیو د ویدیو او غږیزو موادو په جوړولو کې هم مهم رول لري ویدیوګانې، پوډکاسټونه او غږیز پروګرامونه د کمپیوټر په مرسته ثبت، ایډیټ او خپرېږي د ځانګړو سافټویرونو په مرسته ویدیوګانو ته افکتونه، موسیقي او انځوریز بدلونونه ورکول کېږي چې د خلکو پام ځان ته راوړي.

د ویبپاڼو او انلاين خبرپاڼو جوړول او اداره کول هم د کمپیوټر له لارې ترسره کېږي. کمپیوټر د ویب ډیزاین، سرورونو او ډیجیټلي سیستمونو د کنټرول لپاره کارول کېږي د همدې له امله خلک کولای شي په هر وخت کې انلاين رسنیو ته لاسرسی ولري.

کمپیوټر د ټولنیزو رسنیو په پرمختګ کې هم مهم رول لوبولی دی فېسبوک، واټساپ، انسټاګرام، یوټیوب، ټیلیګرام او ایکس ټول د کمپیوټر او انټرنېټ پر بنسټ جوړ شوي دي خلک د همدې رسنیو له

لارې خپل نظرونه شریکوي، معلومات ترلاسه کوي او له نړۍ سره اړیکې نیسي کمپیوتر د دې شبکو د فعالیتونو د تنظیم او مدیریت اساسي وسیله ده.

په انلاین رسنیو کې د کمپیوتر بله مهمه ګټه د نړیوالو اړیکو رامنځته کول دي اوس خلک کولای شي د نړۍ له هر ځای څخه په ژوندۍ بڼه خپرونې وګوري، غونډې ترسره کړي او معلومات تبادله کړي ویدیويي کنفرانسونه، ژوندۍ خپرونې او انلاین مرکې ټول د کمپیوتر په مرسته ممکن شوي دي.

کمپیوتر د انلاین رسنیو په اقتصادي برخه کې هم مهم رول لري ډیجیټلي اعلانونه، انلاین بازارموندنه او سوداګریزې خپرونې ټول د کمپیوتر له لارې تنظیمېږي انلاین رسنۍ د اعلانونو له لارې عاید ترلاسه کوي او کمپیوتر د همدې پروسې د مدیریت لپاره کارول کېږي.

په انلاین رسنیو کې د معلوماتو د ذخیره کولو او ساتلو چارې هم د کمپیوتر له لارې ترسره کېږي زرګونه خبرونه، ویدیوګانې، انځورونه او اسناد په ډیجیټلي ډول خوندي کېږي دا کار د معلوماتو موندل او بیا کارول اسانه کوي.

سره له دې چې کمپیوتر د انلاین رسنیو لپاره ډېرې ګټې لري، خو ځینې ستونزې هم ورسره تړلې دي د ناسمو معلوماتو چټک خپرېدل، سایبري جرمونه، د خلکو د شخصي معلوماتو غلا او د جعلی خبرونو خپرېدل د کمپیوتر او انلاین رسنیو له منفي اغېزو څخه دي همدارنګه د ټولنیزو رسنیو ډېر استعمال د وخت د ضایع کېدو او د خلکو د ذهني فشار سبب هم ګرځي.

په اوسني عصر کې انلاین رسنۍ له کمپیوتر پرته خپل فعالیتونه نه شي ترسره کولای د خبرونو خپرول، ویدیو جوړول، ویبپاڼې اداره کول، ټولنیزې شبکې او ژوندۍ خپرونې ټول د کمپیوتر پر بنسټ ولارې دي. د ټکنالوژۍ له پرمختګ سره به په راتلونکې کې د کمپیوتر اهمیت نور هم زیات شي او انلاین رسنۍ به لا پرمختللي شي.

په پایله کې ویلای شو چې کمپیوتر په انلاین رسنیو کې مهم او بنسټیز رول لري کمپیوتر د معلوماتو راټولول، ایډیټ کول، خپرول او ذخیره کول اسانه کړي دي د انلاین رسنیو سرعت، کیفیت او نړیوال اغېز د کمپیوتر له امله ډېر شوی دی که کمپیوتر په سمه توګه وکارول شي، نو انلاین رسنۍ کولای شي د خلکو د پوهاوي، تعلیم او نړیوالو اړیکو لپاره لا اغېزمن خدمتونه وړاندې کړي.

د ګرافیک او ډیزاین پروګرامونه

ګرافیک او ډیزاین د معاصرې نړۍ له مهمو او پرمختللو برخو څخه دي چې د رسنیو، اعلانونو، چاپي موادو، ویبپاڼو او ټولنیزو شبکو په جوړولو کې پراخه استفاده ترې کېږي د ټکنالوژۍ له پرمختګ سره د ګرافیک او ډیزاین ځانګړي کمپیوټري پروګرامونه رامنځته شول چې د انځورونو، ویدیوګانو، لوګوګانو، پوسترونو او نورو ډیجیټلي موادو جوړول یې اسانه کړل نن ورځ د ګرافیک او ډیزاین پروګرامونه د هنر، رسنیو، سوداګرۍ، تعلیم او تفریح په برخو کې مهم رول لري.

ګرافیک په اصل کې د انځورونو، شکلونو او رنگونو له لارې د پیغام رسولو هنر ته ویل کېږي، خو ډیزاین د شیانو او موادو منظم او ښکلی ترتیب ته ویل کېږي د کمپیوتر په مرسته اوس خلک کولای شي په لنډ وخت کې ښکلي او مسلکي ډیزاینونه جوړ کړي د همدې لپاره بېلابېل پروګرامونه جوړ شوي چې هر یو ځانګړې دندې او ځانګړتیاوې لري.

د گرافیک او ډیزاین له مشهور پروگرامونو څخه یو Adobe Photoshop دی دا پروگرام د انځورونو د ایډیټ، اصلاح او ډیزاین لپاره کارول کېږي د فوتوشاپ په مرسته خلک کولای شي عکسونه رنګین کړي، غیر ضروري برخې لرې کړي او ځانګړي افکتونه پکې جوړ کړي فوتوشاپ د رسنیو، اعلانونو او عکاسۍ په برخه کې ډېر مشهور دی.

Adobe Illustrator هم د گرافیک یو مهم پروگرام دی چې د ویکتور ډیزاین لپاره کارول کېږي د دې پروگرام په مرسته لوګوګانې، نښې، انځورونه او مسلکي ډیزاینونه جوړېږي د Illustrator ځانګړتیا دا ده چې ډیزاینونه په هر اندازه کې روښانه او باکیفیته پاتې کېږي.

CorelDRAW د گرافیک او ډیزاین یو بل مشهور پروگرام دی چې په ځانګړي ډول د چاپي رسنیو او اعلانونو لپاره کارول کېږي د دې پروگرام په مرسته بروشرونه، پوسترونه، دعوت نامې او نور چاپي مواد جوړېږي ډېری ډیزاینران د دې پروگرام د اسانه کارونې له امله ترې استفاده کوي.

Adobe InDesign د کتابونو، مجلو او ورځپاڼو د ترتیب او ډیزاین لپاره کارول کېږي دا پروگرام د پاڼو د تنظیم او لیکنو د ښکلي جوړښت لپاره ډېر مناسب دی چاپي رسنۍ د همدې پروگرام په مرسته خپلې خپرونې په منظم ډول برابرېږي.

Canva د معاصرې نړۍ یو ساده او مشهور آنلاین ډیزاین پروگرام دی دا پروگرام د هغو کسانو لپاره مناسب دی چې مسلکي تجربه نه لري خلک کولای شي د Canva په مرسته پوسترونه، ټولنیزې رسنۍ، کارتونه او نور ډیزاینونه په اسانۍ سره جوړ کړي.

په ویديو او حرکتونو کې هم ځانګړي گرافیکي پروگرامونه کارول کېږي Adobe Premiere Pro د ویديو ایډیټ لپاره یو مهم پروگرام دی د دې پروگرام په مرسته ویديوګانې پرې کېږي، غږونه تنظیمېږي او ځانګړي افکتونه ورزیاتېږي همدارنګه Adobe After Effects د حرکتونو او ځانګړو ویديوېي افکتونو لپاره کارول کېږي.

د درې بعدي ډیزاین لپاره Blender او Autodesk Maya مشهور پروگرامونه دي د دې پروگرامونو په مرسته درې بعدي انځورونه، فلمي کرکټرونه او انیمیشنونه جوړېږي دا پروگرامونه د فلم جوړونې او لوبو په صنعت کې ډېر اهمیت لري.

د گرافیک او ډیزاین پروگرامونه د رسنیو په برخه کې هم مهم رول لري ټلوېزیونونه، ورځپاڼې، ویبپاڼې او ټولنیزې رسنۍ د همدې پروگرامونو په مرسته ښکلي او اغېزمن مواد جوړوي اعلانونه، لوګوګانې، ویديوګانې او ټولنیزې رسنۍ ټول د گرافیک او ډیزاین له لارې خلکو ته وړاندې کېږي.

په تعلیم او سوداګرۍ کې هم د گرافیک او ډیزاین پروگرامونه مهم دي ښوونکي د تعلیمي موادو د جوړولو لپاره له دې پروگرامونو استفاده کوي او سوداګر د خپلو محصولاتو د اعلان لپاره گرافیکي ډیزاینونه جوړوي ښکلي ډیزاینونه د خلکو پام ځان ته راوړي او د معلوماتو په ښه انتقال کې مرسته کوي.

سره له دې چې د گرافیک او ډیزاین پروگرامونه ډېرې ګټې لري، خو د کارولو لپاره مهارت او تمرین ته اړتیا لري ځینې مسلکي پروگرامونه ستونزمن وي او د زده کړې لپاره وخت غواړي همدارنګه د کمپیوټر قوي سیستم ته اړتیا لري ترڅو په ښه ډول کار وکړي.

په اوسني عصر کې د گرافیک او ډیزاین پروگرامونه د ټکنالوژۍ يوه مهمه برخه ګرځېدلې ده د انټرنېټ او ټولنيزو رسنيو د پراختيا له امله د گرافیک اهميت نور هم زيات شوی دی هره اداره، رسنۍ او سوداګريز بنسټ هڅه کوي چې د خلکو د پام رارولو لپاره له ښکلو ډيزاينونو څخه استفاده وکړي.

په پايله کې ويلای شو چې د گرافیک او ډيزاين پروگرامونه د معاصرې نړۍ مهمې وسيلې دي چې د انځورونو، ويډيوگانو، چاپي موادو او اعلانونو په جوړولو کې کارول کېږي فوتوشاپ، Illustrator، Canva، CorelDRAW او نور پروگرامونه د ډيزاين په برخه کې مهم رول لري که دا پروگرامونه په سمه توګه وکارول شي، نو د رسنيو، تعليم، سوداګرۍ او هنر په پرمختګ کې ستره مرسته کولای شي.

د انټرنېټ او ټولنيزو رسنيو اغېزې

انټرنېټ او ټولنيزې رسنۍ د معاصرې نړۍ له مهمو ټکنالوژيکي پرمختګونو څخه دي چې د انسانانو په ژوند کې يې ستر بدلونونه راوستي دي نن ورځ ميليونونه خلک د انټرنېټ او ټولنيزو رسنيو له لارې له يو بل سره اړيکې نيسي، معلومات ترلاسه کوي، زده کړې کوي او خپل نظرونه شريکوي فېسبوک، واټساپ، يوټيوب، انسټاګرام، ټيلېګرام او ايکس د ټولنيزو رسنيو مشهور مثالونه دي دا رسنۍ د خلکو د ژوند په بېلابېلو برخو لکه تعليم، سوداګرۍ، سياست، رسنيو او تفريح کې پراخه اغېزه لري سره له دې چې انټرنېټ او ټولنيزې رسنۍ ډېرې ګټې لري، خو ځينې منفي اغېزې هم لري چې د ټولنې او افرادو پر ژوند اغېز کوي.

د انټرنېټ او ټولنيزو رسنيو تر ټولو مهمه اغېزه د معلوماتو چټک خپرول دي خلک اوس کولای شي په څو ثانيو کې د نړۍ له هر ځای څخه خبرونه او معلومات ترلاسه کړي د پخوا په پرتله اوس د اړيکو نيول ډېر اسانه شوي دي او خلک له خپلو دوستانو او خپلوانو سره په هر وخت کې اړيکه ساتلای شي.

په تعليم کې د انټرنېټ او ټولنيزو رسنيو اغېزه ډېره مثبته ده زده کوونکي او استادان د انلاين درسونو، ويډيوگانو، کتابونو او تعليمي ويبپاڼو له لارې علم ترلاسه کوي انلاين کورسونه خلکو ته دا زمينه برابروي چې له نړۍ والو پوهنتونونو او استادانو څخه زده کړه وکړي دا چاره د علم د پراختيا او د پوهاوي د زياتوالي سبب شوې ده.

انټرنېټ او ټولنيزې رسنۍ د سوداګرۍ او اقتصاد په برخه کې هم مهم رول لري سوداګر خپل محصولات د انلاين اعلانونو له لارې خلکو ته معرفي کوي او د انټرنېټ له لارې کاروبارونه پراخوي انلاين سوداګري د خلکو لپاره د کار او عید نوې لارې رامنځته کړې دي.

په رسنيو کې د انټرنېټ او ټولنيزو رسنيو اغېزه هم ډېره پراخه ده ژورنالېستان او رسنيز بنسټونه اوس خبرونه په چټک ډول خپروي او خلک د ژونديو خپرونو له لارې له نړۍ والو حالاتو څخه خبرتيا ترلاسه کوي ټولنيزې رسنۍ خلکو ته دا فرصت هم ورکوي چې خپل نظرونه او معلومات له نورو سره شريک کړي.

د تفريح په برخه کې هم انټرنېټ او ټولنيزې رسنۍ مهم رول لري.

خلک د فلمونو، موسيقۍ، لوبو او ويډيوگانو له لارې خپل وخت تېروي او ذهني آرامتيا ترلاسه کوي. يوټيوب او نورې انلاين شبکې د تفريح مهمې سرچينې ګرځېدلې دي.

سره له دې مثبتو اغېزو، انټرنېټ او ټولنيزې رسنۍ ځينې منفي اغېزې هم لري د ناسمو او جعلي معلوماتو خپرېدل د ټولنيزو رسنيو يوه لويه ستونزه ده. کله ناکله غلط خبرونه د خلکو ترمنځ وېره، گډوډي او بي باوري رامنځته کوي خلک بايد هر معلومات په دقت وڅېړي او له باوري سرچينو څخه استفاده وکړي.

د وخت ضايع کېدل هم د ټولنيزو رسنيو له منفي اغېزو څخه دي ډېر خلک په ځانگړي ډول ځوانان خپل زيات وخت په ټولنيزو شبکو تېروي چې د زده کړو او کار پر فعاليتونو منفي اغېزه کوي دا کار کله ناکله د انسان د ذهني او فزيکي روغتيا لپاره هم زيانمن تمامېږي.

ټولنيزې رسنۍ د خلکو پر اخلاقي او ټولنيز ژوند هم اغېزه لري ځينې ناسمه محتوا او غير اخلاقي مواد د ځوانانو پر فکر او چلند منفي اغېز کوي همدارنگه د کورنيو او دوستانو ترمنځ مخامخ اړيکي کمې شوې دي، ځکه ډېر خلک خپل وخت په موبایل او انټرنېټ تېروي.

سايبيري جرمونه هم د انټرنېټ له مهمو ستونزو څخه دي د خلکو د شخصي معلوماتو غلا، هک کول او انلاين درغلي د انټرنېټ له منفي اغېزو څخه دي. خلک بايد د خپلو معلوماتو د ساتنې لپاره احتياط وکړي او خوندي پاسورډونه وکاروي.

انټرنېټ او ټولنيزې رسنۍ په سياست او ټولنيزو بدلونونو کې هم اغېز لري خلک د همدې رسنيو له لارې خپل نظرونه څرگندوي او د ټولنيزو ستونزو په اړه بحثونه کوي کله ناکله ټولنيزې رسنۍ د عدالت، حقونو او ازادۍ لپاره د خلکو غږ پورته کوي.

په اوسني عصر کې انټرنېټ او ټولنيزې رسنۍ د خلکو د ژوند يوه نه بېلابېلې برخه گرځېدلې ده د تعليم، رسنيو، سوداگرۍ، سياست او تفريح ډېرې چارې اوس د انټرنېټ له لارې ترسره کېږي د ټکنالوژۍ له پرمختگ سره به په راتلونکې کې د دې رسنيو اغېزې نورې هم زياتې شي.

په پايله کې ويلای شو چې انټرنېټ او ټولنيزې رسنۍ د معاصرې نړۍ مهمې لاسته راوړنې دي چې د معلوماتو د خپرولو، تعليم، سوداگرۍ او نړيوالو اړيکو لپاره مهم رول لري سره له دې چې دا رسنۍ ډېرې گټې لري، خو ځينې منفي اغېزې هم لري لکه د وخت ضايع کېدل، ناسمه معلومات او سايبيري جرمونه که خلک انټرنېټ او ټولنيزې رسنۍ په سمه او مسؤله توگه وکاروي، نو دا به د ټولنې د پرمختگ او پوهاوي لپاره ستره مرسته وکړي.

د کمپيوټر د استعمال اقتصادي اغېزې

کمپيوټر د معاصرې نړۍ له مهمو اختراعاتو څخه دی چې د انسانانو په ژوند، کار او اقتصاد کې يې ستر بدلونونه راوستي دي د ټکنالوژۍ له پرمختگ سره کمپيوټر د اقتصاد په بېلابېلو برخو کې پراخه استفاده پيدا کړې ده نن ورځ بانکونه، سوداگريز شرکتونه، فابريکي، تعليمي ادارې، روغتونونه او رسنۍ ټول د کمپيوټر له لارې خپل فعاليتونه ترسره کوي کمپيوټر د کار سرعت، دقت او اغېزمنتيا زياته کړې او د اقتصاد د پرمختگ لپاره يې مهم رول لوبولی دی سره له دې چې کمپيوټر ډېرې اقتصادي گټې لري، خو ځينې منفي اقتصادي اغېزې هم رامنځته کوي.

د کمپیوټر تر ټولو مهمه اقتصادي گټه د کار سرعت زیاتول دي هغه کارونه چې پخوا به په لاسي ډول ترسره کېدل او ډېر وخت به یې نیوه، اوس د کمپیوټر په مرسته په څو دقیقو کې ترسره کېږي د بېلگې په توګه په بانکونو کې د حسابونو ثبت، د پیسو لېږد او د معلوماتو ساتنه ټول د کمپیوټر له لارې ترسره کېږي دا چاره د وخت سپما او د کار د کیفیت د لوړوالي سبب شوې ده.

کمپیوټر د لګښتونو په کمولو کې هم مهم رول لري پخوا به شرکتونه او ادارې د ډېرو کارکوونکو اړتیا لرله، خو اوس یو کمپیوټر کولای شي د څو کسانو کار ترسره کړي دا کار د ادارو لګښتونه کم کړي او د تولید کچه یې لوړه کړې ده همدارنګه د کاغذ او نورو موادو استعمال هم د کمپیوټر له امله کم شوی دی.

په سوداګرۍ او بازارموندنه کې د کمپیوټر استعمال د اقتصاد د پرمختګ سبب شوی دی انلاین سوداګري، ډیجیټلي اعلانونه او انټرنېټي بازارونه د کمپیوټر په مرسته رامنځته شوي دي سوداګر کولای شي خپل محصولات د نړۍ خلکو ته معرفي کړي او له انلاین لارې سوداګري وکړي دا چاره د نړیوال تجارت پراختیا ته لاره هواره کړې ده.

کمپیوټر د بانکدارۍ او مالي چارو په برخه کې هم مهم رول لري د پیسو انتقال، حسابونه، مالي راپورونه او انلاین بانکداري ټول د کمپیوټر له لارې ترسره کېږي خلک اوس کولای شي په اسانۍ سره له کور څخه خپل بانکي کارونه ترسره کړي دا کار د مالي چارو سرعت او شفافیت زیات کړی دی.

په صنعت او فابریکو کې هم کمپیوټر د تولید د زیاتوالي سبب شوی دی عصري ماشینونه د کمپیوټر له لارې کنټرولېږي او په چټک ډول تولیدات ترسره کوي. دا چاره د فابریکو عاید زیات کړی او د اقتصاد د ودې سبب شوې ده.

کمپیوټر د نوو کاري فرصتونو د رامنځته کېدو لامل هم شوی دی د سافټویر جوړول، ویب ډیزاین، انلاین سوداګري، ګرافیک او ډیجیټلي خدمات ټول د کمپیوټر له امله رامنځته شوي مسلکونه دي زرګونه خلک د کمپیوټر اړوند برخو کې کار کوي او عاید ترلاسه کوي.

په تعلیم کې د کمپیوټر استعمال هم اقتصادي گټې لري زده کوونکي او استادان کولای شي له انلاین سرچینو څخه استفاده وکړي او د کتابونو او سفر لګښتونه کم کړي همدارنګه انلاین زده کړې د خلکو لپاره د کار ترڅنګ د تعلیم زمینه برابروي.

سره له دې مثبتو اغېزو، کمپیوټر ځینې منفي اقتصادي اغېزې هم لري د ماشینونو او کمپیوټرونو له زیات استعمال سره ځینې دودیز کارونه له منځه تللي دي او ځینې خلک بېکاره شوي دي هغه کسان چې د کمپیوټر مهارت نه لري، د کار په بازار کې له ستونزو سره مخ کېږي.

د کمپیوټرونو او ټکنالوژۍ د اخیستلو لګښت هم کله ناکله لوړ وي شرکتونه او ادارې باید د کمپیوټرونو، سافټویرونو او انټرنېټ لپاره زیاتي پیسې ولګوي همدارنګه د کمپیوټر د خرابۍ او تخنیکي ستونزو د حل لپاره هم لګښت ته اړتیا وي.

سایبري جرمونه او انلاین درغلی هم اقتصادي زیانونه رامنځته کوي د بانکي معلوماتو غلا، هک کول او انلاین درغلی د کمپیوټر له منفي اغېزو څخه دي خلک او ادارې باید د خپلو معلوماتو د ساتنې لپاره قوي امنیتي سیستمونه وکاروي.

په اوسني عصر کې اقتصاد له کمپیوټر پرته په سمه توګه نه شي پرمخ تللای د بانکدارۍ، سوداګرۍ، صنعت، تعلیم او رسنیو ډېری فعالیتونه د کمپیوټر پر بنسټ ولاړ دي د ټکنالوژۍ له پرمختګ سره به په راتلونکي کې د کمپیوټر اقتصادي اهمیت نور هم زیات شي.

په پایله کې ویلای شو چې کمپیوټر د اقتصاد په پرمختګ کې مهم او بنسټیز رول لري کمپیوټر د کار سرعت، دقت او تولید زیات کړی او د نوو کاري فرصتونو د رامنځته کېدو سبب شوی دی سره له دې چې ځینې منفي اغېزې هم لري، خو که کمپیوټر په سمه توګه وکارول شي، نو د اقتصاد د ودې، پرمختګ او سوکالۍ لپاره ستره مرسته کولای شي.

د رسنیو په برخه کې مصنوعي ځیرکتیا

مصنوعي ځیرکتیا یا Artificial Intelligence د معاصرې نړۍ له مهمو ټکنالوژیکي پرمختګونو څخه ده چې د انسانانو د ژوند په بېلابېلو برخو کې یې ستر بدلونونه راوستي دي، رسنۍ هم له هغو برخو څخه دي چې مصنوعي ځیرکتیا پکې مهم او اغېزمن رول لوبوي نن ورځ راډیو، ټلوېزیون، انلاین رسنۍ، ټولنیزې شبکې او خبري وېبپاڼې د مصنوعي ځیرکتیا له ټکنالوژۍ څخه استفاده کوي ترڅو معلومات په چټک، اسانه او باکیفیته ډول خلکو ته وړاندې کړي. مصنوعي ځیرکتیا د رسنیو کارونه منظم کړي، د معلوماتو خپرولو سرعت یې زیات کړی او د خلکو لپاره یې نوې اسانتیاوې برابرې کړې دي.

مصنوعي ځیرکتیا په اصل کې هغه ټکنالوژي ده چې کمپیوټر او ماشینونه د انسان په څېر د فکر کولو، زده کړې او پرېکړې کولو وړ ګرځوي دا سیستمونه کولای شي معلومات تحلیل کړي، ستونزې حل کړي او د خلکو اړتیاوو ته مناسب ځوابونه برابر کړي په رسنیو کې مصنوعي ځیرکتیا د خبرونو راټولولو، لیکلو، ایډیټ کولو او خپرولو لپاره کارول کېږي.

په رسنیو کې د مصنوعي ځیرکتیا یوه مهمه ګټه د خبرونو چټک تولید دی ځینې خبري ادارې اوس د مصنوعي ځیرکتیا له پروګرامونو څخه استفاده کوي چې خبرونه په اتومات ډول چمتو کړي دا پروګرامونه له بېلابېلو سرچینو څخه معلومات راټولوي او په لنډ وخت کې یې د خبر په بڼه تنظیموي دا چاره د رسنیو سرعت زیاتوي او خلکو ته تازه معلومات ژر رسوي.

مصنوعي ځیرکتیا د ژباړې په برخه کې هم مهم رول لري د مصنوعي ځیرکتیا ځانګړي پروګرامونه کولای شي متنونه او غږونه له یوې ژبې بلې ژبې ته وژباړي دا کار د نړۍ د خلکو ترمنځ د اړیکو او معلوماتو د تبادلې لپاره ډېر ګټور دی رسنۍ د همدې ټکنالوژۍ په مرسته نړیوال خبرونه په بېلابېلو ژبو خپروي.

په راډیو او ټلوېزیون کې مصنوعي ځیرکتیا د غږ او ویدیو د ایډیټ لپاره کارول کېږي، د غږ پاکول، د تصویر کیفیت لوړول او ځانګړي افکتونه جوړول ټول د مصنوعي ځیرکتیا له لارې اسانه شوي دي. همدارنګه ځینې ټلوېزیونونه د مصنوعي ویاندانو او مجازی کرکټرونو څخه استفاده کوي چې د کمپیوټر په مرسته خبرې کوي.

په ټولنیزو رسنیو کې هم مصنوعي ځیرکتیا مهم رول لري فېسبوک، یوټیوب، انسټاګرام او نورې شبکې د مصنوعي ځیرکتیا له سیستمونو څخه استفاده کوي ترڅو خلکو ته د هغوی د خوښې مواد وړاندې کړي د بېلګې په توګه که یو څوک د ورزش ویدیوګانې ډېرې ګوري، نو سیستم ورته نور ورته مواد هم ښکاره کوي.

مصنوعي ځيرکتيا د جعلي خبرونو او ناسمو معلوماتو په موندلو کې هم مرسته کوي ځانگړي پروگرامونه کولای شي شکمن خبرونه وڅېړي او د ناسمو معلوماتو مخه ونيسي. دا چاره د رسنيو د اعتبار او د خلکو د باور لپاره مهمه ده.

په اتلاين رسنيو کې د مصنوعي ځيرکتيا بله مهمه گټه د خلکو سره مستقیمه مرسته ده چې بوتونه يا اتومات ځواب ورکونکي سيستمونه د خلکو پوښتنو ته ځوابونه ورکوي او د معلوماتو ترلاسه کول اسانه کوي. ډېری خبري ويبپاڼې او رسنيز بنسټونه د همدې سيستمونو څخه استفاده کوي.

مصنوعي ځيرکتيا د اعلانونو او سوداگرۍ په برخه کې هم مهم رول لري رسنۍ د خلکو د خوښې او اړتيا له مخې اعلانونه خپروي د مصنوعي ځيرکتيا سيستمونه د خلکو معلومات تحليل کوي او ورته مناسب اعلانونه وړاندې کوي دا چاره د رسنيو عايد زياتوي.

سره له دې چې مصنوعي ځيرکتيا ډېرې گټې لري، خو ځينې ستونزې هم لري، د جعلي وېديوگانو او دروغجنو خبرونو جوړول د مصنوعي ځيرکتيا له منفي اغېزو څخه دي ځينې کسان د دې ټکنالوژۍ څخه ناوړه استفاده کوي او ناسم معلومات خپروي همدارنگه مصنوعي ځيرکتيا کله ناکله د انسانانو د کارونو کمېدو سبب هم گرځي.

په رسنيو کې د مصنوعي ځيرکتيا استعمال د وخت او لگښت د کمېدو سبب شوی دی هغه کارونه چې پخوا به د ډېرو کسانو له خوا ترسره کېدل، اوس په لږ وخت کې د کمپيوټر او مصنوعي ځيرکتيا له لارې ترسره کېږي. دا کار د رسنيو سرعت او اغېزمنتيا زياتوي.

په اوسني عصر کې مصنوعي ځيرکتيا د رسنيو يوه مهمه برخه گرځېدلې ده د خبرونو توليد، وېديو ايډيټ، غږيز پروگرامونه، ژباړه او ټولنيزې شبکې ټول د مصنوعي ځيرکتيا له ټکنالوژۍ څخه استفاده کوي د ټکنالوژۍ له پرمختگ سره به په راتلونکې کې د مصنوعي ځيرکتيا رول نور هم زيات شي.

په پايله کې ويلای شو چې مصنوعي ځيرکتيا د رسنيو په پرمختگ کې مهم او بنسټيز رول لري دا ټکنالوژي د خبرونو خپرول، ژباړه، غږ او وېديو ايډيټ او د خلکو لپاره د معلوماتو ترلاسه کول اسانه کړي دي سره له دې چې ځينې منفي اغېزې هم لري، خو که مصنوعي ځيرکتيا په سمه او مسؤلانه توگه وکارول شي، نو د رسنيو د پرمختگ او د خلکو د پوهاوي لپاره ستره مرسته کولای شي.

د افغانستان په رسنيو کې د کمپيوټر رول

رسنۍ د هرې ټولنې د پوهاوي، تعليم، خبرتيا او کلتوري پرمختگ مهمه وسيله ده افغانستان هم له هغو هېوادونو څخه دی چې په تېرو څو لسيزو کې د رسنيو په برخه کې پراخ بدلونونه پکې راغلي دي د ټکنالوژۍ له پرمختگ سره کمپيوټر د افغانستان په رسنيو کې مهم او بنسټيز رول خپل کړی دی نن ورځ راډيوگانې، ټلوېزيونونه، چاپي رسنۍ او اتلاين رسنۍ ټول د کمپيوټر په مرسته خپل فعاليتونه ترسره کوي کمپيوټر د رسنيو کارونه چټک، اسانه او باکيفيته کړي دي او د معلوماتو د خپرولو سرعت يې زيات کړی دی.

په پخوا وختونو کې د افغانستان رسنۍ ډېرې محدودې وې او د رسنيو ډېری چارې په لاسي ډول ترسره کېدې ورځپاڼې به په دوديز ډول چاپېدې، راډيوگانې به محدود امکانات لرل او ټلوېزيوني خپرونې به په کم کيفيت وړاندې کېدې خو د کمپيوټر او انټرنېټ له رامنځته کېدو وروسته د رسنيو بڼه بدله شوه او افغانستان هم د عصري رسنيو پر لور حرکت وکړ.

کمپیوټر د افغانستان په چاپي رسنیو کې مهم رول لري ورځپاڼې، مجلې او کتابونه اوس د کمپیوټر له لارې لیکل، ډیزاین او چاپي ژورنالېستان او لیکوالان خپل راپورونه او مقالې په کمپیوټر کې لیکي او ایډیټ کوي. د ډیزاین ځانګړي پروګرامونه د دې سبب شوي چې چاپي رسنۍ په ټولې او منظم ډول خپرې شي. دا چاره د چاپ کیفیت او د کار سرعت زیات کړی دی.

په راډیوګانو کې هم کمپیوټر پراخه استفاده لري د غږ ثبتول، ایډیټ کول او خپرونې ټول د کمپیوټر په مرسته ترسره کېږي پخوا به راډیوګانې د غږیزو کیسټونو او لاسي سیستمونو څخه استفاده کوله، خو اوس زرګونه غږیز فایلونه په کمپیوټر کې خوندي کېږي د کمپیوټر ځانګړي پروګرامونه د خپرونو تنظیم او نشرات اسانه کوي.

د افغانستان په ټلوېزیونونو کې د کمپیوټر رول ډېر مهم دی د ویدیو ثبت، ایډیټ، ګرافیک جوړول او د خپرونو تنظیم ټول د کمپیوټر له لارې ترسره کېږي ټلوېزیونونه د کمپیوټر په مرسته ژوندۍ خپرونې وړاندې کوي او د نړۍ له بېلابېلو سرچینو څخه معلومات ترلاسه کوي د ویدیو ایډیټ پروګرامونه د خپرونو کیفیت لوړوي او لیدونکو ته ښه پروګرامونه وړاندې کوي.

انلاین رسنۍ د افغانستان د رسنیو یوه مهمه برخه ګرځېدلې ده او کمپیوټر پکې اساسي رول لري خبري ویبپاڼې، ټولنیزې رسنۍ او آنلاین خپرونې ټول د کمپیوټر او انټرنېټ پر بنسټ ولاړې دي خلک اوس کولای شي د موبایل او کمپیوټر له لارې تازه خبرونه ترلاسه کړي او خپل نظرونه له نورو سره شریک کړي.

کمپیوټر د افغانستان په رسنیو کې د معلوماتو د چټک خپرولو سبب شوی دی پخوا به د خبرونو رسېدل ډېر وخت نیوه، خو اوس خبرونه په څو دقیقو کې د ټول هېواد او نړۍ خلکو ته رسېږي. ژورنالېستان د انټرنېټ له لارې د نړۍ له حالاتو څخه خبرتیا ترلاسه کوي او خپل راپورونه ژر خپروي.

په رسنیو کې د کمپیوټر استعمال د تعلیم او روزنې لپاره هم ګټور دی د رسنیو کارکوونکي اوس کولای شي د کمپیوټر او انټرنېټ له لارې نوي مهارتونه زده کړي د ویدیو ایډیټ، ګرافیک، ویب ډیزاین او ډیجیټلي ژورنالېزم زده کړه د رسنیو کیفیت ښه کوي.

کمپیوټر د افغانستان په رسنیو کې د کلتور او ژبې د ساتنې لپاره هم مهم رول لوبوي راډیوګانې، ټلوېزیونونه او ویبپاڼې د پښتو، دري او نورو ملي ژبو پروګرامونه خپروي د کمپیوټر په مرسته فرهنګي او تاریخي مواد خوندي کېږي او راټلونکو نسلونو ته انتقالېږي.

په افغانستان کې د ټولنیزو رسنیو پراختیا هم د کمپیوټر له امله ممکنه شوې ده فېسبوک، یوټیوب، واټساپ، ټیلیګرام او نورې شبکې د خلکو ترمنځ د اړیکو او معلوماتو شریکولو مهمې وسیلې ګرځېدلې دي ځوانان او رسنیز فعالان د همدې شبکو له لارې خپل غږ خلکو ته رسوي.

سره له دې مثبتو اغېزو، د افغانستان رسنۍ له ځینو ستونزو سره هم مخ دي د برېښنا نشتوالی، د انټرنېټ کمزوری سیستم، د تخنیکي وسایلو کمښت او د مسلکي کسانو نشتوالی د رسنیو د پرمختګ پر وړاندې خنډونه دي. همدارنګه ځینې رسنۍ د مالي ستونزو له امله عصري کمپیوټري وسایل نه شي اخیستلای.

د ناسمو معلوماتو او جعلی خبرونو خپرېدل هم د کمپیوټر او ټولنیزو رسنیو له منفي اغېزو څخه دي کله ناکله ناسم خبرونه د خلکو ترمنځ ګډوډي او بې باوري رامنځته کوي له همدې امله رسنۍ باید د صداقت او مسؤلیت اصول مراعات کړي.

په اوسني عصر کې د افغانستان رسنۍ له کمپيوټر پرته خپل فعاليتونه نه شي ترسره کولای د خبرونو خپرول، وېډيو جوړول، غريز پروگرامونه، گرافیک او انلاين رسنۍ ټول د کمپيوټر پر بنسټ ولاړې دي د ټکنالوژۍ له پرمختگ سره به په راتلونکي کې د کمپيوټر رول نور هم زيات شي او د افغانستان رسنۍ به لا پرمختللي شي.

په پايله کې ويلای شو چې کمپيوټر د افغانستان په رسنيو کې مهم او بنسټيز رول لري کمپيوټر د معلوماتو راټولول، ايډيټ کول، ذخيره کول او خپرول اسانه کړي دي د راډيو، ټلوېزيون، چاپي او انلاين رسنيو کيفيت او سرعت د کمپيوټر له امله ډېر لوړ شوی دی که افغانستان د ټکنالوژۍ او رسنيو په برخه کې لا زياته پاملرنه وکړي، نو رسنۍ به د خلکو د پوهاوي، تعليم او ملي پرمختگ لپاره لا اغېزمن خدمتونه وړاندې کړي.

راتلونکي او پرمختگونه

راتلونکي د انسانانو د ژوند هغه برخه ده چې لا نه ده راغلې، خو خلک تل هڅه کوي چې د علم، ټکنالوژۍ، اقتصاد، تعليم او ټولنې په بېلابېلو برخو کې د پرمختگ لپاره پلانونه جوړ کړي د نړۍ د چټک بدلون او پرمختگ له امله انسانان هره ورځ له نوو اختراعاتو او پرمختگونو سره مخ کېږي ساينس، ټکنالوژي، رسنۍ، تعليم او صنعت د هغو برخو څخه دي چې په راتلونکي کې به لا ډېر پرمختگ وکړي او د خلکو ژوند به اسانه او پرمختللی کړي د انسانانو د فکر، علم او هڅو له امله نړۍ ورځ تر بلې د پرمختگ پر لور روانه ده.

د ټکنالوژۍ په برخه کې راتلونکي ډېر روښانه ښکاري کمپيوټر، انټرنېټ، مصنوعي ځيرکتيا، روباتونه او ډيجيټلي سيستمونه هره ورځ پرمختگ کوي تمه کېږي چې په راتلونکي کې به ماشينونه او کمپيوټرونه لا هوښيار شي او د انسانانو ډېر کارونه به په اتومات ډول ترسره کړي مصنوعي ځيرکتيا به په تعليم، طب، رسنيو، صنعت او سوداگرۍ کې لا پراخه استفاده پيدا کړي.

په رسنيو کې هم راتلونکي له پرمختگونو ډک دي پخوا به خلک يوازي د راډيو او ورځپاڼو له لارې معلومات ترلاسه کول، خو اوس انلاين رسنۍ او ټولنيزې شبکې د نړۍ تر ټولو چټکې رسنۍ گرځېدلې دي په راتلونکي کې به مجازي حقيقت، درې بعدي ويډيوگانې او هوښيار رسنيز سيستمونه نور هم پرمختگ وکړي خلک به وکولای شي په ژوندۍ او مجازي بڼه له نړۍ والو پېښو سره ځانونه ونښلوي.

د تعليم په برخه کې هم راتلونکي ډېر مهم پرمختگونه لري انلاين زده کړې او ډيجيټلي کتابونه ورځ تر بلې زياتېږي زده کوونکي به وکولای شي د نړۍ له هر ځای څخه د انټرنېټ له لارې زده کړې وکړي. مصنوعي ځيرکتيا به د زده کړې لپاره ځانگړي پروگرامونه برابر کړي چې د هر زده کوونکي د اړتيا له مخې به کار کوي.

په طب او روغتيا کې راتلونکي پرمختگونه د انسانانو د ژوند د ژغورلو لپاره ډېر مهم دي. نوې درملنې، پرمختللي ماشينونه او روباتيک جراحي به د ناروغيو درملنه اسانه کړي ساينسپوهان هڅه کوي چې د خطرناکو ناروغيو لپاره نوې درمل او واکسينونه جوړ کړي.

په صنعت او اقتصاد کې به هم پرمختګونه رامنځته شي. عصري فابريکې به د روبوټونو او کمپيوټرونو په مرسته کار وکړي او توليد به لا زيات شي، انلاين سوداګري او ډيجيټلي بانکداري به پراخه شي او خلک به په اسانۍ سره خپل اقتصادي فعاليتونه ترسره کړي.

د چاپېريال ساتنې په برخه کې هم راتلونکې پرمختګونه ډېر مهم دي، نړۍ اوس د اقليمي بدلون او ککړتيا له ستونزو سره مخ ده، نو ساينسپوهان هڅه کوي چې د پاکې انرژۍ نوې سرچينې پيدا کړي لمريزې او بادي انرژۍ به لا پراخه استفاده پيدا کړي ترڅو د چاپېريال ساتنه وشي.

په ترانسپورټ کې هم راتلونکې له نوښتونو ډک دي برېښنايي موټرونه، هوبښيار سرکونه او حتی الوتونکي موټرونه د راتلونکې مهم پرمختګونه بلل کېږي د سفر وسايل به چټک، خوندي او اسانه شي.

سره له دې پرمختګونو، راتلونکې ځينې ستونزې هم لرلای شي د ټکنالوژۍ ډېر استعمال کله ناکله د انسانانو د کارونو کمېدو او بېکارۍ سبب کېږي همدارنګه سايبيري جرمونه، د معلوماتو غلا او د مصنوعي ځيرکتيا ناوړه استفاده د راتلونکې له مهمو ننگونو څخه دي.

په ټولنيز ژوند کې هم پرمختګونه او بدلونونه رامنځته کېږي خلک به له نړۍ سره لا زياتې اړيکې ولري او د بېلابېلو کلتورونو ترمنځ به تفاهم زيات شي خو د ټولنيزو رسنيو ډېر استعمال ممکن د مخامخ اړيکو کمېدو سبب شي.

د افغانستان لپاره هم راتلونکې او پرمختګونه مهم ارزښت لري که هېواد په تعليم، ټکنالوژۍ او اقتصاد کې پانګونه وکړي، نو راتلونکې به يې روښانه وي. ځوانان کولای شي د کمپيوټر، انټرنېټ او عصري علومو په زده کړه د هېواد د پرمختګ لپاره کار وکړي.

په پايله کې ويلای شو چې راتلونکې د پرمختګونو، نوښتونو او بدلونونو زمانه ده، د ساينس او ټکنالوژۍ پرمختګ به د انسانانو ژوند اسانه او پرمختللی کړي، که څه هم ځينې ستونزې او ننگونې به هم موجودې وي، خو د علم، پوهې او مسؤلانه کارونې له لارې انسانان کولای شي له دې پرمختګونو څخه د ټولنې د سوکالۍ او پرمختګ لپاره ښه استفاده وکړي.

لیکوال: ذاکر اللہ محمدی

Thank you for reading

Find more e-books and articles on Ketabton - your multilingual digital library.

www.ketabton.com

Ketabton - Pashto, Farsi, Arabic & English